

Maria van Lalain, of de verovering van Doornik : treurspel

<https://hdl.handle.net/1874/367086>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneelstukken

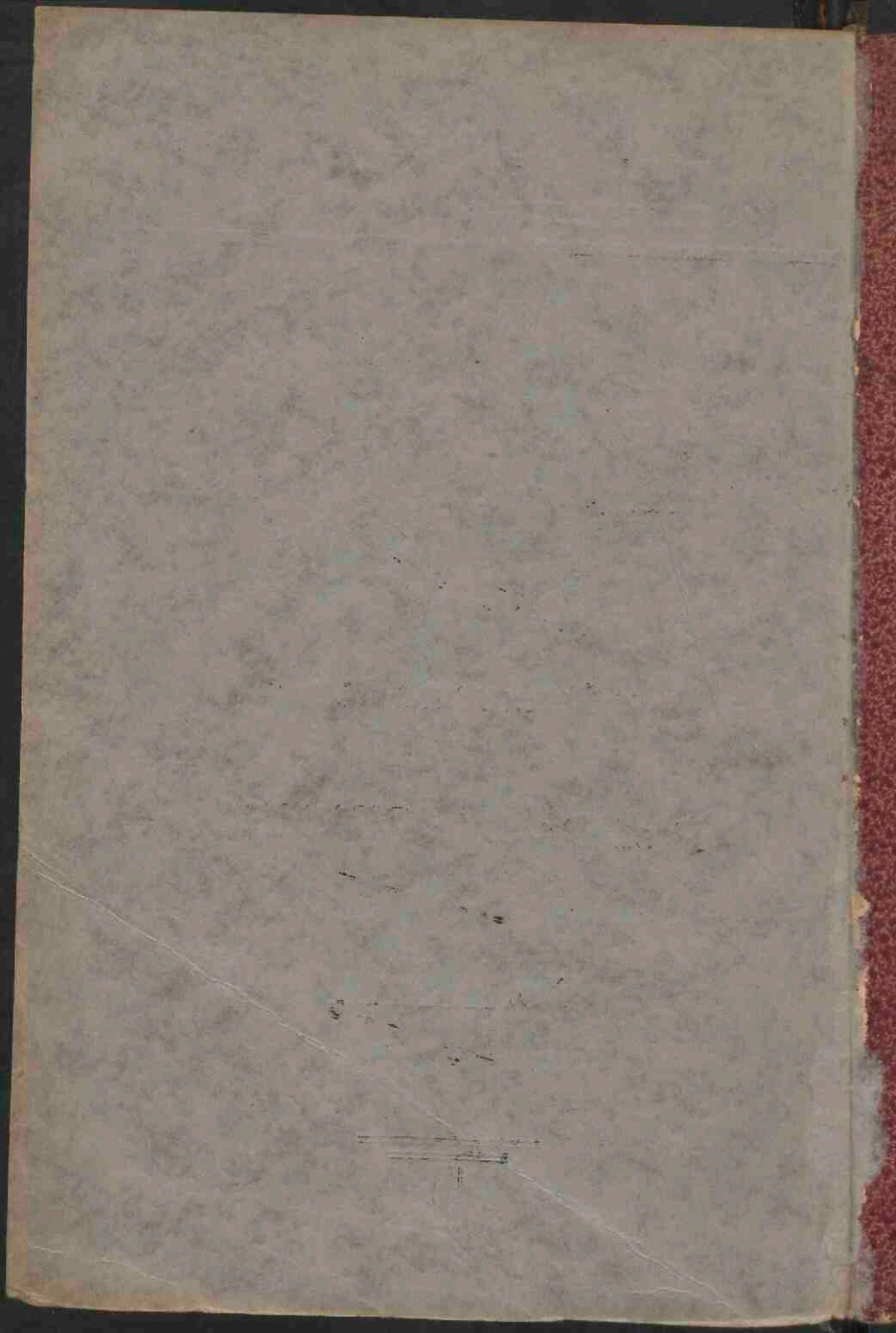
uit de

nalatenschap van

Prof. Dr. J. te WINKEL

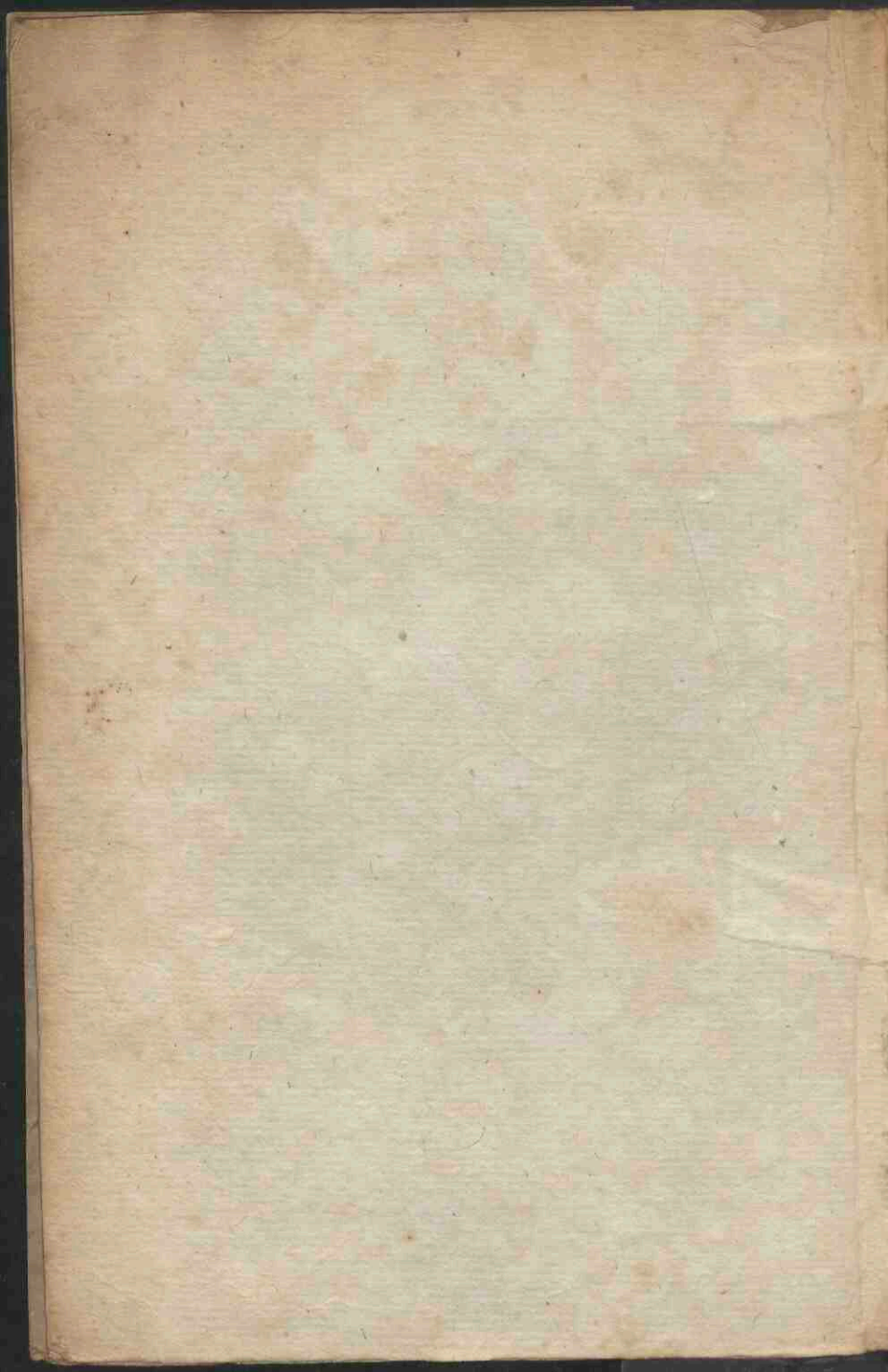
No. 193^A

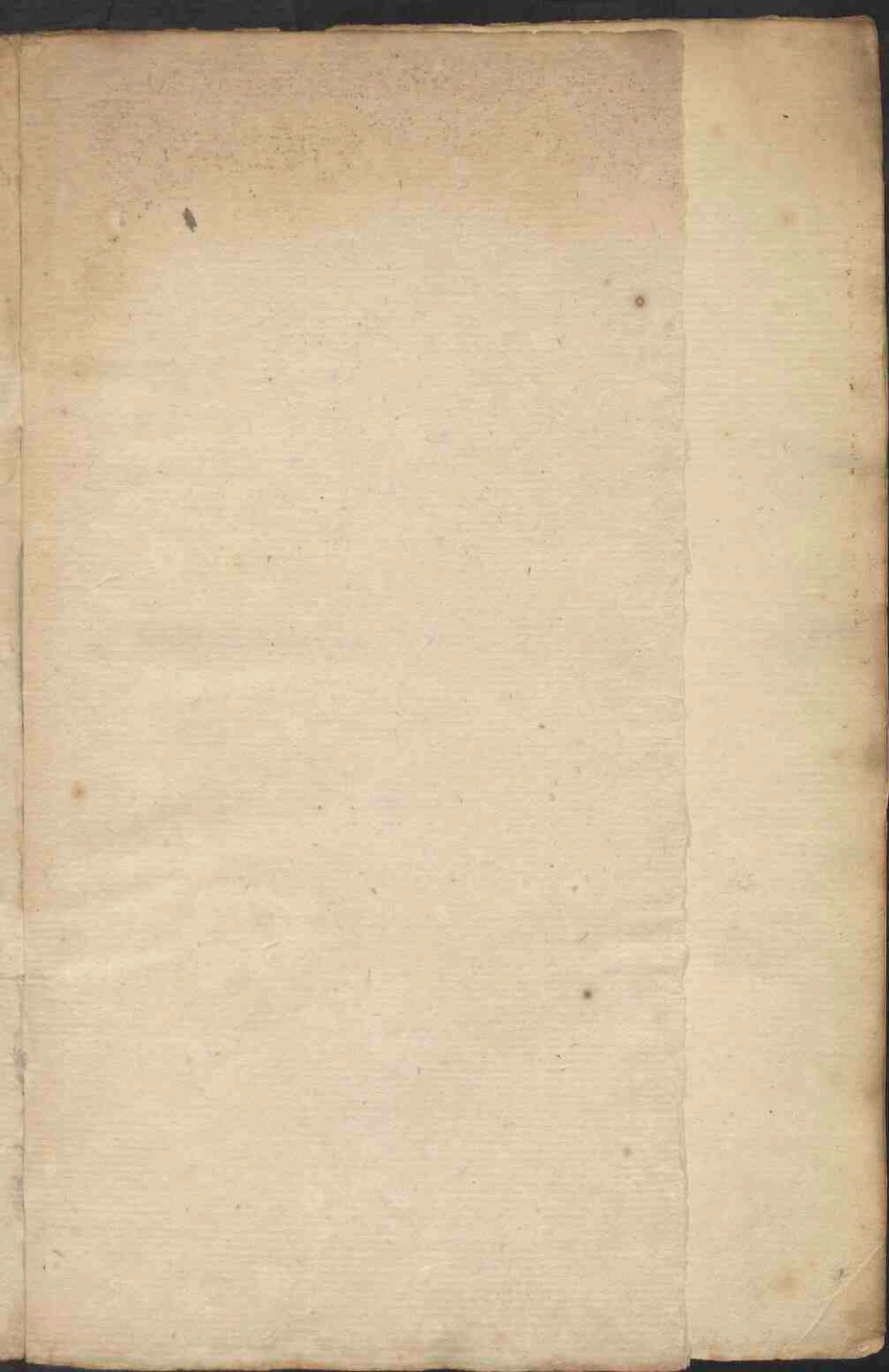

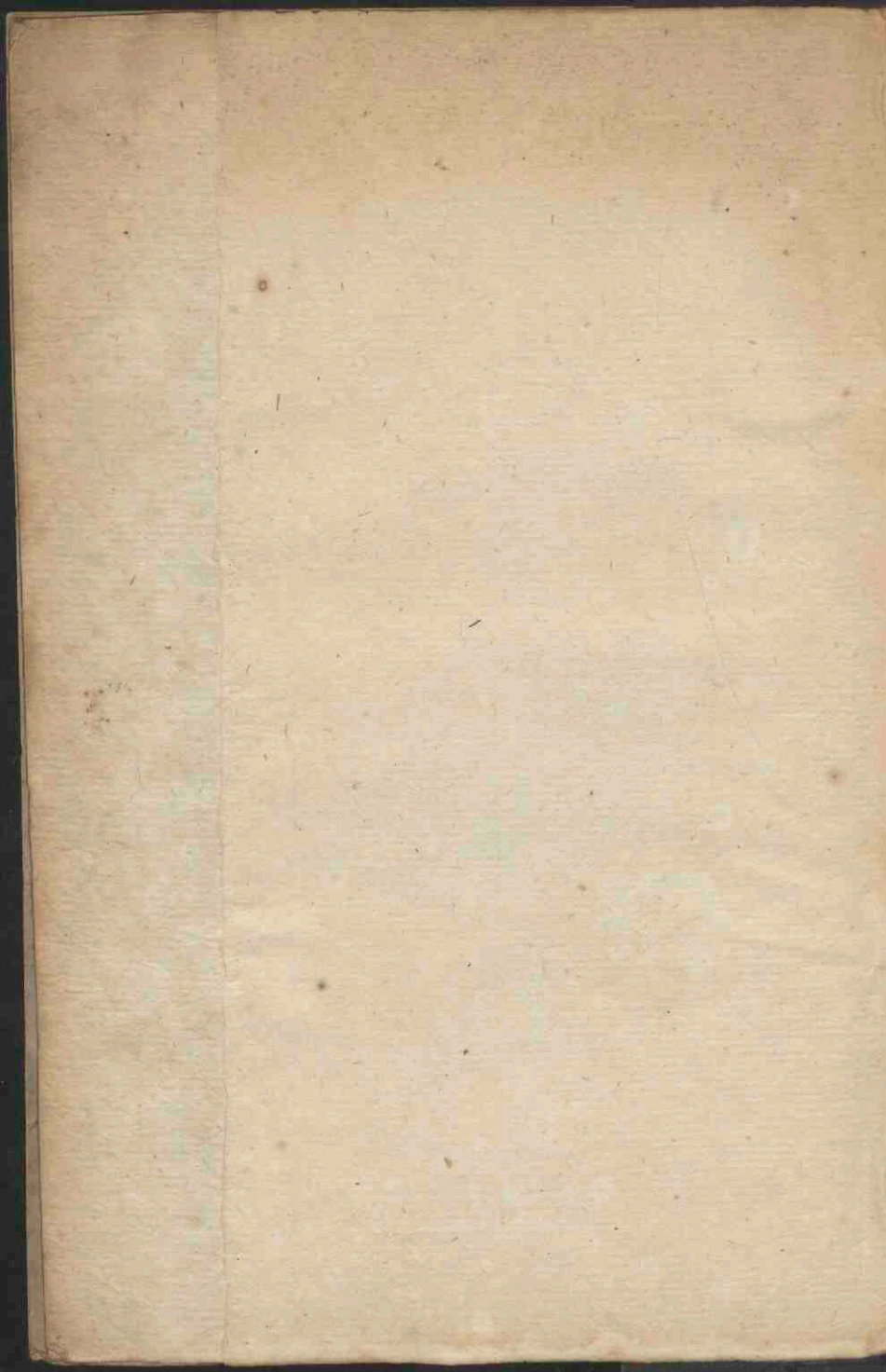

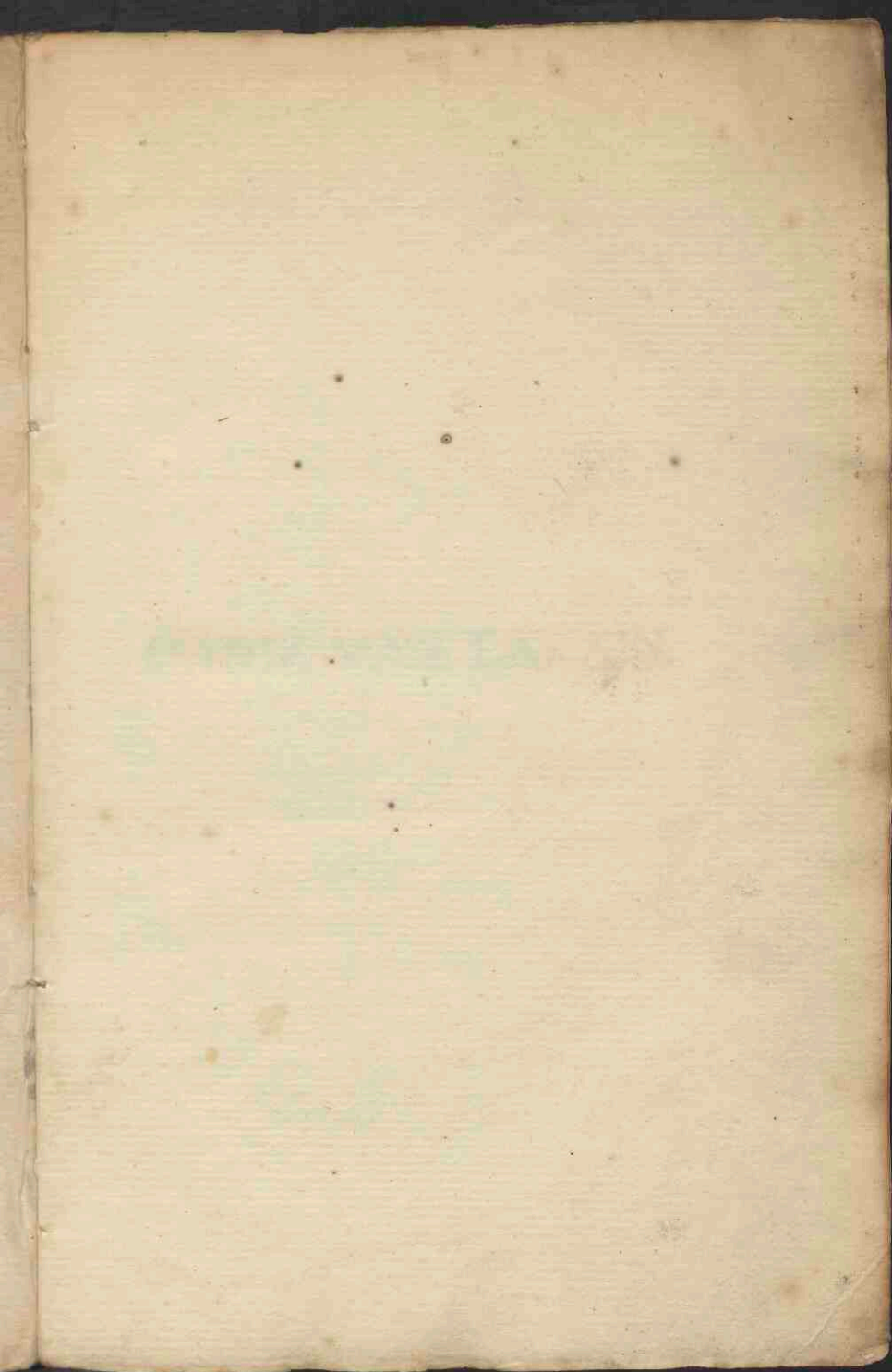
J. To Wüchel

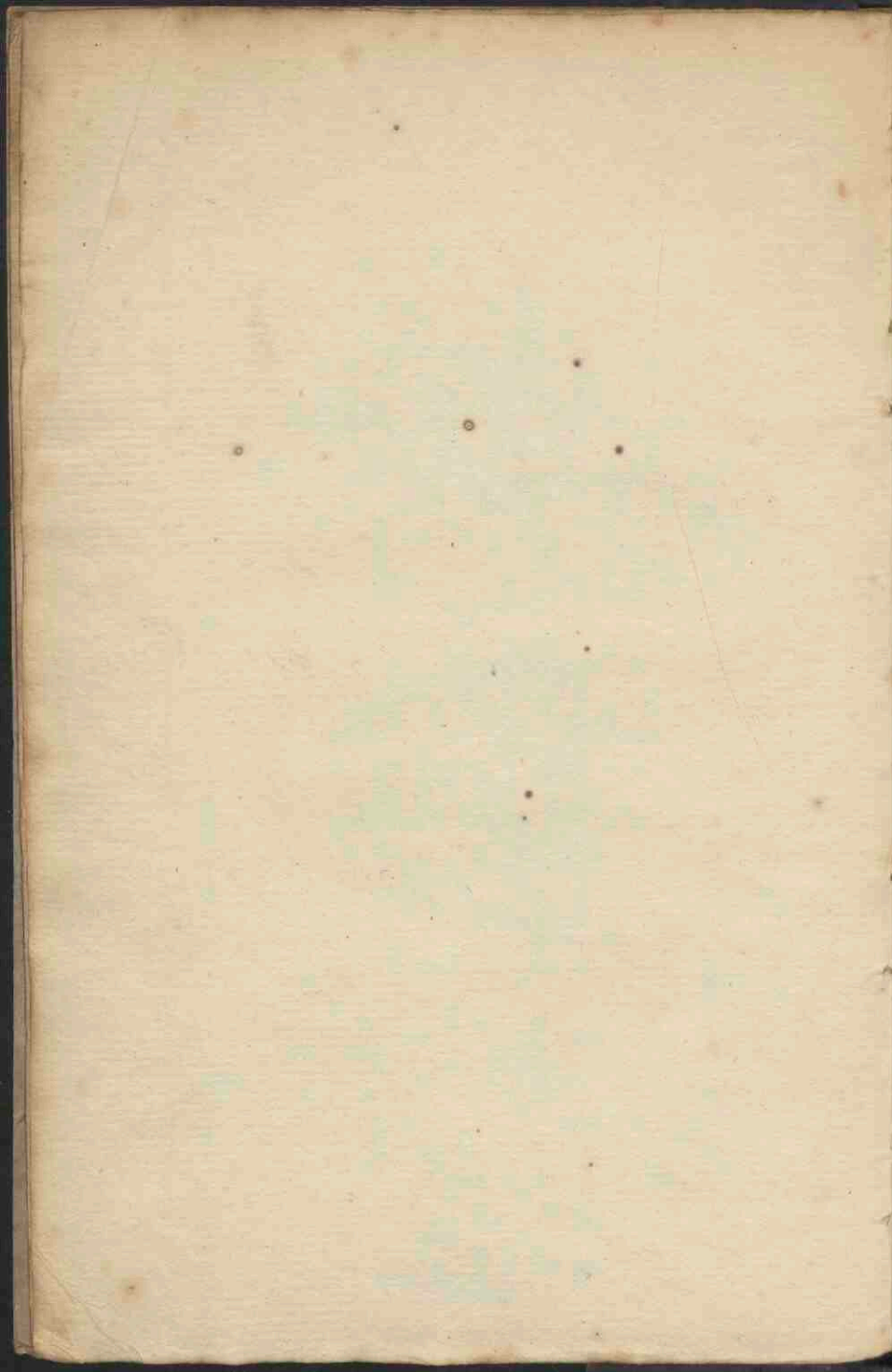
N. 552

MARIA VAN LALAIN.

MAJALAH ALY ALAM

l 193^a *J. de Winkel*

MARIA VAN LALAIN,

O F

DE VEROVERING VAN DOORNIK;

T R E U R S P E L.

D O O R

J. N O M S Z.

T E A M S T E L D A M,
By IZAAK DUIM, op den Cingel, by de
Drie Koningstraat. 1778.
Met Privilegis.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

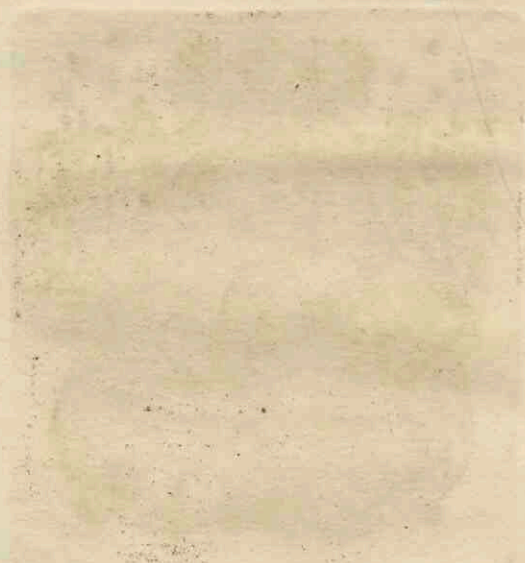
MARIA VAN LALAIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

1800

1800

MARIA VAN LALAIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

1800

MARIA VAN LALAIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

DE WED. J. VAN DOORNIN

1800

VOORBERICHT.

Zie hier een tooneelstuk, getrokken uit de vaderlandsche geschiedenisfen. Ik heb my in de behandeling van hetzelve meer toegelegd op het eenvoudige dan op het blinkende, en denk niet dat dit de waarde van het stuk zal verminderen. Ik heb my hoofdzakelyk gedragen naar het geene BENTIVOGLIO en LE CLERQ van de heldin van dit stuk zeggen. Zie hier de woorden van BENTIVOGLIO:

De prinses van Espinoi volbragt in de belegering van Doornik, met eene ongelooflyke wakkerheid, alle de pligten, die dappere mannen pasfen, en die haar gemaal, indien hy tegenwoordig geweest ware, zou hebben kunnen volbrengen. Zy vermaande den eenen, en bad den anderen; fomtyds dreigde zy, fomtyds gebod zy met groote zagtheid, dikwyls voerde zy hare eigene bevelen uit. Kort om, zy verzuimde niets dat tot verdediging der vesting kon dienstig zyn.

V O O R B E R I C H T.

LE CLERQ *ſchryft dus van haar*: De heer van Estrelles was in Doornik gelaten met Maria van Lalain, prinsesse van Espinoy, zuster van Emanuël van Lalain, heer van Montigni, die aan de zyde van Spanje was overgegaan. Deze prinses, dochter van Maria van Montmorenci, zuster van den grave van Hoorne, door Alva onthald, was met haar' gemaal aan de zyde der Staten gebleven, en toonde in het verdedigen van Doornik eene dapperheid, die zelden in personen van hare sexe gevonden word. Parma had een' hevigen storm doen loopen, daar zy tegenwoordig was, en zich overal aan het grootste gevaar blootfelde, de soldaten aanmoedigde, en den vyand met groot verlies affloeg. Haar moed, eene wonde, die zy bekomen had, en noch veel meer hare rede, maakten de soldaten vurig en woedend.

Die myn tooneelstuk onpartydig lezen, zullen my het recht doen van my toe te staan, dat ik myne heldin taamlyk naauwkeurig naar de voorschreven
trek-

V O O R B E R I C H T.

trekken heb afgebeeld, uitgezonderd eenige dichterlyke vryheden, die ik denk haar niet te benadelen. Wat het karakter van den prins van Parma, die in dit stuk geen geringe personaadje speelt, betreft, de schryvers beelden hem af als een' prins die niet alleen een dapper krygsman was, maar tevens als een' man uiterst bekwaam tot onderhandelingen.

In de jaarboeken van DE GROOT word gezegd, dat de prins van Parma zich bedekter hield dan Don Jan van Oostenryk; dat hy uit Italië; nevens het goed geloof, ook de kunst van veinzen had medegebragt; dat hy de kunst verstond van zich te doen vreezen, en dat hy zich meesterlyk wist te bedienen van vergiffenisse te belooven en te schenken, 't welk, naar zyn zeggen, het rechte middel was om de Nederlanders in den strik te krygen; dat het hier van daan kwam, dat niemant Spanje in de Nederlanden meerder dienst gedaan heeft dan hy; en dat hy de zaken des konings zeer bevorderde, door de gemoederen te winnen, enz. Het gedrag

V O O R B E R I C H T.

door hem, in dit tooneelstuk, gehouden, wettigt my, myns bedunkens, deze trekken van zyn karakter hier aan te teekenen. Mag dit tooneelstuk zich eenmaal beroemen op het lot van mynen Hambroek, alsdan zal ik geene reden hebben my van mynen arbeid te beklagen.

De Gecommitteerden tot de zaken van den Schouw-
burg; hebben, volgens Octroy door de Heeren Staten
van Holland en Westvriesland, den 5den November,
1772. aan hen verleend, het recht van deze Privilegie,
alleen voor den tegenwoordigen Druk van MARIA
VAN LALAIN, OF DE VEROVERING
VAN DOORNIK, *Treuspel*, vergund aan IZAAK
DUIM.

Amsterdam, den 7 Augustus, 1778.

PER

PERSONAADJEN.

MARIA VAN LALAIN, *gemalin van den prins
van ESPINOI.*

ESTRELLES, *beyelhebber der bezetting.*

MONDRAGON, *Spaansch overste.*

ALEXANDER FARNESE, *prins van PARMA.*

ESPINOI, *zoon van MARIA VAN LALAIN.*

EEN BEVELHEBBER DER BEZETTING.

Bevelhebbers, en wachten.

Spaansche legerhoofden, en lyfwachten van PARMA.

* *Het tooneel is in het kasteel van DOORNIK.*

MARIA VAN LALAIN,

O F

DE VEROVERING VAN DOORNIK;

T R E U R S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

Het tooneel verbeeld een zaal, waarin de krygsraad vergaderd is. MARIA zit in 't midden; aan hare linker hand zit ESTRELLES; verder ziet men de bevelhebbers aan hare rechter en linker zyde, kringswyze, geplaatst. Aan de linker hand des bevelhebbers, die naast aan den linker kant des tooneels is, ziet men een' armstoel. De ingangen zyn met wachten bezet.

MARIA.

Doorluchte heldenstoet, die voor 's lands rechten stryd,
My eene erkentnis toont, die gy niet schuldig zyt,
En my, die niets verricht dan 't gene ik moet verrichten,
Door uwe deugd versterkt in 't doen van heldenpligten,
Ja my, des dwinglands heir, dat ons omringt, ter smaad,
De plaats van myn' gemaal vergunt in uwen raad,

A

De

2 MARIA VAN LALAIN,

De plaats die Espinoi in deze omstandigheden,
 Zo hy in Doornik waar', meer roemryk zou bekleeden!
 Een overfte, uit het heir, dat dezen muur beknelst,
 Heeft zich dit oogenblik in onze magt gesteld:
 Hy, door zyn legerhoofd tot zending verkoren,
 Eischt, uit Farneses naam, dat hem de raad zal hooren.

ESTRELLES.

Heldin, wier moed de raad, na 't geen gy hebt verricht,
 Tot op dit uur 't behoud der vesting is verpligt;
 Wier invloed op 't gemeen, op krygs- en burgerfcharen,
 Ons daaglyks komt te stade in 't heetst der krygsgevaren,
 Ja die geen hulde ontfangt dan die u toebehoort!
 Verschoon my, zo myn raad u heden niet bekoort.
 Het voegt ons dien gezant der Kastiljaansche benden,
 Ten spoedigste, ongehoord, naar 't heir te rug te zenden.
 Wat ook zyn voorstel zy, het kan, naar allen schyn,
 Niet dan verwerpelyk, of uiterst grievend zyn.
 Zo hy de vesting eischt, voegt ons die op te geven,
 Zolang wy noch op hoop van bystand kunnen leven?
 En was 'er immer grond te hopen dat dees wal
 De vrucht van 's prinfsen vlyt eerlang genieten zal,
 't Is heden: uw gemaal, beroemd in 't oorelogen,
 Op schrandren Nasfaus last naar 't staatsche heir getogen,
 Eer Doornik voor 't geweld van Parma bloot moest staan,
 Dringt, ongetwyfeld, sterk op Doorniks redding aan;
 De prins, die hem bemint, zal naar zyn' aandrang hooren.
 Doch schoon de hoop op hulp voor eeuwig waar' verloren,
 Schoon Nasfaus oorlogsvolk, noch 't volk van Alençon,
 Die onze zaak omhelst, de stad ontzetten kon,

Schoon

Schoon 't schriklyk hongerszwaard ons dreigde, en de oorlogsknechten,

Daardoor op 't wreedst gewond, bezwaken onder 't vechten,
 En ons de Kastiljaan beloofde, op 't woord van eer,
 Dat hy dit arme volk door moord-noch kryggeweer
 Mishandlen zou, zo wy niet langer hem weêrstreven,
 Dan noch eischte ons belang de stad niet op te geven.
 Wanneer toch, in wat oord, hield zich de Kastiljaan
 Aan zynen eed, schoon vry en plegtiglyk gedaan?
 Wanneer verschoonde hy als hy zyn' haat kon koelen?
 Deed hy niet Mechlens muur zyne yzren roede voelen?
 Deed Alva niet die stad, die nimmer iets misdeed
 Dan dat zy Nasfaus heir, dat alle rampen leed,
 Den doortogt had vergund, dien zy niet kon beletten,
 Zo trouwloos als ontmensch, in lichte vlammen zetten?
 Heeft Haarlems dapper volk een beter lot gemaakt,
 Ondanks het goed verdrag met Alvaas zoon gemaakt?
 Toont Romes aanhang niet, door duizend trouwloosheden,
 Te spelen met zyn woord? te lagchen met zyne eeden?
 Is de eedbreuk niet een deugd by Romes kerkgebroed,
 Wanneer men slechts daardoor een' ketter nadeel doet?
 Is 't dus, wanneer men toch door 's moorders staal moet
 sterven,

Niet beter in 't gevecht het levenslicht te derven?
 Te sneuven als een held, dan, als een rooversrot,
 Te sterven door een' beul, op 't schandlyk straffchavot?
 Betaamt het ons, heldin! den afgezant te hooren
 Eens volks, belust dit volk in vuur en bloed te snooren?
 Farneses afgezant, ik hou dit voor gewis,
 Zal niet oprechter zyn dan zelf zyn meester is.

4 M A R I A V A N L A L A I N ,

Tirannen kiezen schaars tot hunne zendingen
 Dan monfters, kundig elk het dwangjuk op te dringen.
 Farnefe eisch' Doorniks muur door monden van metaal,
 En wacht' geen antwoord af dan van ons heldenftaal.

M A R I A .

Ik acht uw heldendeugd zo veel men die kan achten;
 Men kan van zo veel moeds het frontst beftaan verwachten :
 Doch fchoon uw wondre deugd, in 't hevigft van den nood,
 Myne achtung te uwaarts meer dan ooit voorheen vergroot,
 En wy in Doorniks wal één zelfde wit bedoelen,
 Verfchillen we op dit uur, Estrelles! van gevoelen.
 Men wacht van een' tiran, 'k beken het, geen' gezant,
 Dan iemand zonder deugd, begaafd met veel verftand;
 Farnefe is ons bekend; verr' van zyne eer te krenken...
 Wy doen de bozen recht wanneer wy hen verdenken.
 Ik wenschte dat myn ftem uw oogmerk dienen kon;
 Maar 's vyands zending is de eedle Mondragon,
 Een held, alom geacht, zelfs door 't hoogmoedig Romen.
 't Is niet genoeg, ô raad! tirannen in te toomen;
 Neen! toont, ô helden! Rome en koning Philips ter fpyt,
 Dat ge achters van de deugd, zelfs in uw' vyand, zyt.
 Die glori moet ons meer dan heldenroem bekoren!
 Het voegt ons Mondragon om Mondragon te hooren.
 De deugd is altyd deugd, in vyand of in vrind;
 Zy eischt ons eerbied af waar zy zich ook bevind.
 't Is waar, de Roomschegezinde is steeds tot eedbreuk vaardig,
 En is dus inderdaad ons wanvertrouwen waardig;
 Maar was 't zyn leer' die hem tot eedbreuk vryheid liet?
 De leer van 't koorgefpuis is Romes kerkleer' niet.
 't Is onrechtvaardigheid een gantsche kerk te fchelden...

Elk

Elk kerk heeft, in elk eeuw, haar schelmen en haar helden.
 Verachting voor den geen, die niet juist denkt en doet
 Wat onze kerkleere eischt, betaamt geen braaf gemoed;
 Zy is de bron van 't woën der heilige aartstirannen,
 De grond van haat by 't graauw; zy voegt geen grooten man-
 Te haaten om 't geloof baart afkeer, twistery, (nen.
 Vervolgzucht; wantrouw, moord, verraad, en tyranny;
 't Smoort alle broederliefde, en zucht tot schuldvergeving,
 't Scheurt, op een wreede wyz', den band der samenleving.
 't Is slechts de geestlykheid die hierby voordeel vind.
 Men cere in ieder kerk den held, en menschenvrind.
 Heeft iemant onzer recht om Mondragon te schuwen,
 Myn reednen zyn daartoe veel sterker dan al de uwen:
 Myn vuist heeft hem gewond, toen ik, door u verzeld,
 Een' fellen uitval waagde op Parmaas kryggeweld;
 Toen ik, door overmagt gedreven naar dees wallen,
 Myn' waarden zoon, helaas! in Parmaas hand zag vallen.
 Doch schoon ik Mondragon een wond' heb toegebracht,
 Ik schuw zyn byzyn niet: ik heb myn' pligt betracht.
 Ik heb van zynen last veel meer dan gy te vreezen:
 Hy kan u haatlyk zyn, my moet hy grievend wezen;
 En echter haakt myn hart naar 't uur om in den raad
 Een' held te woord te staan, wiens hart alle ondeugd haat.
 Dat hy ons kennen leere; en zo hy ooit mogt hopen
 Dat ik om 't heil myns zoons hem Doornik zal verkoopen;
 Dat hy geen vruchten trekk' van 't ampt van zendeling,
 Dan toorne, deernis, schaamte... of hartsverwondering!

ESTRELLES.

Uw wil is onze wet; uw wet moet ons bekoren.
 Wie stemt niet wat gy wilt, zodra ge u slechts doet hooren?

6 MARIA VAN LALAIN,

Zo ware heldenmoed alom ontzag verwekt,
'k Voel dat een edel hart onze achting tot zich trekt.
Heldin! dat Mondragon, wat hy hier ook bedoele,
U ziende aan 't hoofd des raads, dit nevens my gevoele.
Gy, wachten! leid hem hier.

Tegen MARIA.

ô Gy, wier deugd en moed
Tot noch toe Doorniks val hoogst loslyk heeft verhoed!
Spreek met den afgezant: gy moogt met recht verwachten
Dat Doorniks oorlogsraad uw' wil zal heilig achten.

T W E E D E T O O N E E L.

MARIA, ESTRELLES, MONDRAGON,
*en bevelhebbers. De wachten leiden den afge-
zant binnen, waarna zy te rug wyken, en
hy zich nederzet.*

MONDRAGON.

ô Helden, en heldin, wier vuist 's lands zaak bepleit,
En ons tot eerbied dwingt door uw grootmoedigheid!
Staat toe dat Mondragon, eer by zyn' last voltrekke,
U, met een Neêrlandsch hart, zyne achting vry ontdekke.
Toledo, 's lands tiran, hoe ook van deugd ontaart,
Achte altyd Mondragons oprechtheid achting waard;
Requêsens deed my recht, dit is al 't land gebleken;
Ik wil dit oogenblik niet van 't vertrouwen spreken
Waarmeê my Nassau heeft in Middelburg vereerd,
Toen deze stad door 't zwaard des hongers wierd verheerd.
Ik doem hen, die, in 't veld niet durvende u bespringen,

U

U schelden voor een' hoop van wederspannelingen:
 'k Weet dat gy fryd om 't recht des lands te zien behoed,
 Een recht te wreed vertreên door Alvaas yzren voet;
 En zie dat in dien fryd de mannen zich verneêren,
 Door van een vrouw het werk eens oorlogsmans te leeren,
 Een vrouw, die, zo men haar niet iets verwyten kon
 Dat aan geen moeder voegt...

ESTRELLES, *opstaande.*

Niet verder, Mondragon!

Uwe achting is ons waard. Doch zo wy ons verlagen,
 Is niemant onzer waard' uwe achting weg te dragen.
 Wie ook ons erbewys aan deugd een laagheid noem'...
 Die laagheid is, mynheer! Estrelles hoogste roem.
 Dit is de les dier vrouw voor wie wy ons verneêren:
 Licht zoud gy ongehoord naar Parmaas tenten keeren,
 Zo de erbieid voor uw deugd, door deze vrouw geacht,
 Niet sprak in 't hart des raads met onweêrstaanbre kracht.
 Ken voorts haar bloed en rang, en weet dat Neêrlands staten
 En Nasfau haar met vreugd, aan 't hoofd van 's lands soldaten,
 De woedende oorlogsmagt die ons dreigt neêr te slaan,
 Op Doorniks bolwerk zien heldhaftig tegen staan.
 In 't land door nood geperst tirannen 't hoofd te bieden,
 Bestaat wat adem schept welhaast uit oorlogslieden.
 Wat gaat het hem toch aan die voor de vryheid fryd,
 Of 't land door man of vrouw van 't schandjuk word bevryd.
 Lalain verferkt 's volks moed ter straf van 's lands tirannen,
 Hoe menig vrouw beschaamde in deugd en moed de mannen?
 Had Philips Margreethaas raad gevolgd in 't landbestier,
 Had hy haar deugd geacht, noch heerschte uw koning hier.
 Verklaar uw' last, mynheer! Gy moet myn drift verschoonen.

8 MARIA VAN LALAIN,

Indien 't u belgt dat wy Lalain onze achting toonen,
 En is uw last tot ons, en niet tot haar, gericht,
 Dan zyn wy om uw' last te hooren niet verplicht.
 Wy allen hebben haar vrywillig trouw gezworen.
 De prins keurt goed dat wy Lalain tot hoofd verkoren.
 Verklaar ons min dan haar uw' last; spaar uw verwyf,
 Of...

Zich met fierheid nederzettende.

keer tot hem van wien gy hier gezonden zyt.

MONDRAGON.

Uw fierheid, verr' dat die in 't minst my zou mishagen,
 Dwingt my om, meer dan ooit, u achting toe te dragen;
 Die teérgevoeligheid toont my eene inborst aan,
 Wier edelheid elk' held moet doen verwonderd staan.
 'k Zie dat een zweem van hoon uw spyt kan voedsel geven.
 Maar word gy door uw deugd niet wat te verr' gedreven?
 Gy waagt, door haar vervoerd, ontzind der burgren bloed,
 En 't heldenkroost van haar voor wie gy achting voed.
 Wel verr' van haar of u door scherp verwyf te hoonen,
 Was myn begeerte u slechts uw waar belang te toonen;
 Dit is myn afzigt noch, schoon gy de vyand zyt
 Van hem, die u uit pligt en niet uit haat bestryd.
 Elk, weet gy, haat den held die my heeft hier gezonden;
 De reden dezès haats... Laat ons die niet doorgronden!
 Dewyl gy 't zo begeert, vervoeg ik my tot haar
 Die uwe wraakzucht dient, ten val der burgerfchaar'.

Spreek, is 't uw pligt, mevrouw! om Nederlands foldaten,
 En uw' gevangen zoon de wraak ter prooi te laten?
 Waarin bestaat uw hoop om dit bedreigd gemeen
 Van Parmaas heir te ontlaan?

T R E U R S P E L. 9

MARIA, met leyendigheid.

In ons, in ons alleen.

Spreek van geen pligtverzuim, van volk en zoon te wagen;
 Ik weet ik ben verpligt hen liefde toe te dragen;
 Die liefde dringt me alleen dat ik de stad behoe'
 Voor Parmaas oorlogsmagt, en Spanjes geesfetroe'.
 Gy kent Farneses hart, gy kent zyne oorlogsbenden:
 Wat hoop om Parmaas wraak van zoon en volk te wenden!...
 Het geven van de stad? Dan had uw veldheer kans
 Den tedren zuigeling te snoeren aan de lans,
 Tot moord, tot roovery, tot schending van de vrouwen,
 En, eindlyk, om, ter straf van ons te dwaas vertrouwen,
 Myn' zoon, voor myn gezigt, het hoofd van 't lyf te slaan,
 En door het zelfde zwaard ook my te doen vergaan.
 Ziedaar het zielvermaak der brave Kastiljanen!
 Hun oor vind vreugd in klagt, hun oog in bloed en tranen.
 Neen, Mondragon! dees raad vergaapt zich aan geen' schyn:
 Het leven van myn' zoon zou niet meer veilig zyn,
 Nadat dees wal zich had in Parmaas hand gegeven,
 Dan nu myn waarde zoon in 's vyands magt moet leven;
 En schoon myn wederstand myn' zoon gevaarlyk zy,
 Die weêrstand baat voor 't minst deze arme burgery.

MONDRAGON.

Die weêrstand baatte uw volk, zo gy met grond kost hopen
 Dat al uw wederstand gelukkig af zou loopen;
 Nu tegt hy Parmaas geest. 't Word u door hem vergund
 Dat ge in Farnese noch Farnese vinden kunt,
 Daar gy, door trotsheid hem in gramschap doende blaken,
 Hem licht, met reden, zult tot een' Toledo maken.
 Hoop op Farneses gunst, en spaar der burgren bloed.

MARIA.

'k Heb u gezegd, myn hoop bestaat in mynen moed.

MONDRAGON.

Zeg liever dat gy hoopt op Naslau en de staten,
 Op 't volk van Espinoi, en Alençons foldaten,
 Maar inderdaad, mevrouw! wat hoopt gy toch hiervan,
 Daar eer die hulp verschynt men u vermeestren kan?
 Die legers, naauw' te veld, en slaauwlyk voortgedreven,
 Zyn niet in staat uw stad de minste hulp te geven:
 Zy morren op den togt, en worstlen met gebrek.
 Duld dat myn komst, heldin! uw volk tot heil verstrekk'.
 Hoe gaarne ontrok ik u aan Spanjes oorlogsroede!
 Ik doem Toledoos wrok, en zyner beulen woede;
 Geloof my dat uw heil my diep ter harte gaat;
 Maar 'k deed een' eed aan Philips en Parma als foldaat:
 Ik kan als oorlogsman een eerloos hof vervloeken,
 Maar 'k heb geen recht de zaak myns konings te onderzoeken;
 Zyn staatstwist raakt my niet. Intuschen smart het my
 Dat ik zo braaf een volk als Neêrlands volk bestry'.
 Het is myn pligt, heldin! myn' veldheer trouw te wezen;
 Daar uwe fierheid nu zyn gramschap heeft te vreezen,
 Wilde ik hem dienen, en in dit bestaan metéén
 U en uw volk ontslaan van duizend oorlogswêén.
 Vertrouw myn woord van eer, gy kunt ons niet ontkomen;
 En zo dees bange muur door storm word ingenomen,
 Zal 't my niet mooglyk zyn, wat ook myn moed besta,
 Dat ik uw volk beschutt' voor Parmaas ongenae'.
 Ik sineek u, geef de stad. Ten minste doe my hopen...

MARIA.

Dat ik, uit vrees dat gy gelukkig storm mogt loopen,

De

De stad u overgeve? om, in 't gemeen verdriet...

MONDRAGON.

Vertrouw Farneses woord: hy is Toledo niet.

MARIA.

Vertrouwen op het woord door Parma my gegeven!
Dan ware ik billyk waard' door Parmaas byl te sneven.

MONDRAGON.

Gy doet hem ongelyk. Uw zoon is in zyn magt;
Maar wierd hem 't minste leed door Parma toegebracht?
Indien 't myn' meester lustte op 't hoofd uws zoons te woeden,
Wie onzer toch zou 't hoofd van Espinoi behoeden?
Geef my gehoor, mevrouw! uw stad moet overgaan.

MARIA.

Gy hebt reeds meer gestormd, en 't heeft u duur gestaan.
Deze arm...

MONDRAGON, *met drift.*

Ik heb daarvan 't vermogen ondervonden:
Ik draag noch roem, heldin! op myn bekomen wonden,
En eisch, ter wraak myns bloeds dat ge in 't gevecht vergoot,
Dat ge u, uw' zoon en volk beveiligt voor de dood.
Myn veldheer is geen man die strafloos zich laat hoonen.

MARIA, *met scherpheid.*

Neen, maar een man hoogst waard' dat wy hem achting toonen!
Een man niet loos van geest, een man van aart niet wreed,
Die slechts graaf Rennenberg zyn' pligt verzaken deed,
En dien verdoolden held, wiens hart van staatzucht blaakte,
Door Itaaljaansche deugd tot een' verrader maakte;
Een man die in Maastricht juist zelf niet heeft gewoed,
Maar uit die vesting bleef, tot dat zyn beulenstoet,
Door 't moorden afgemat, bezweek op puin en lyken.

En

En komende in die stad in 't eind' zyn deugd deed blyken,
 Toen hy, na 't folteren der burgren van Mastricht,
 De fiddrende overheid, met een bedrukt gezigt,
 Zyn smart te kennen gaf om 't leed de stad weêrvaren,
 En minzaam 't middel toonde om voorts de stad te sparen;
 Dat was zo groot een' fchat te levren in zyn magt,
 Als slechts by mooglykheid kon worden faam' gebragt;
 Een man, die, om zyn gunst aan jamrend volk te toonen,
 Het dwingt zyn plunderaars en folteraars te loonen, ...
 Zulk een barmhartig held, een man van zulk een' aart,
 Is niet onze achting slechts, maar 't hoogst vertrouwen waard'.
 Hy zal dezelfde gunst ons, denklyk, waardig achten.
 Zyn woord... Wie zou niets grootsch van Parmaas woord

MONDRAGON. (verwachten!

Uw afkeer gaat te verr'. 'k Beklaag een misverftand
 Zo doodlyk voor uzelve als fchandlyk voor dit land.
 Mastricht, dat ons weêrstond, wierd stormende ingenomen;
 Het heeft ons fel getergd, en 't heeft zyn straf bekomen;
 Het had op Parmaas gunst alle aanspraak zich ontzegd;
 't Gedrag des helds, mevrouw! was volgens 't oorlogsrecht.
 Doch daar ik vruchtloos tracht uw volk aan weete onttrekken,
 En my niets ovrig blyft dan u myn' last te ontdekken,
 Eisch ik, uit 's veldheers naam, de stad van uwe hand. (*)

MARIA.

Hy eisch' die met de kling, niet door een' afgezant.
 Hoe! Parma doet de stad door zynen zendling vragen
 Van volk dat zich door kling noch dreigen liet vertfagen! ...
 Doch waartoe tyd gefpild? Gy hebt uw' pligt voldaan;
 Ik zal myn' pligt voldoen. Zeg dit uw' meester aan.

MON-

(*) Hy ftaat op, en ontdekt zich.

MONDRAGON.

Denk aan uw' zoon en 't volk. Voor 't laatst, laat my verwerven...

MARIA.

Spreek my niet van myn' zoon: ik heb hem leeren sterven.

MONDRAGON.

Ik zal uw weigering, hoe smartlyk 't my ook zy...

MARIA, *met fierheid opstaande.*

Bericht die aan uw' heer, en voeg 'er dit noch by: (*)
 Dat gy myn vuist, met drift, den fabel hebt zien grypen,
 Om hem, die zyn geweer tot Doorniks val deed flypen,
 Te wachten in de bres van deez' gedreigden wal,
 Daar ik, aan 't hoofd myns volks, hem antwoord geven zal: (†)
 Dat ge, op myn' wenk, den raad de klingen zaagt ontbloten;
 En dat ik deze rei van eedle lotgenooten
 Met nadruk smeekte, dat ze alleen myn' dienst erkenn'
 Door 't smooren van 't besef dat ik...

*Na een weinig zwygens, zuchtende, en daarna
 met de uiterste fierheid:*

een moeder ben!

MONDRAGON *vertrekt, met twee wachten.*

D E R D E T O O N E E L.

MARIA, ESTRELLES. *Bevelhebbers, en wachten.*

MARIA.

En wy, ó helden! komt; laat ons den wal bewaken.

Far-

(*) Zy wenkt één' der wachten, haar de wapens te brengen, die op eene tafel, aan de rechter zyde des tooneels, staan; waarna zy, den helm met eene eedle fierheid op het hoofd zettende, vervolgt.

(†) Zy wenkt met haar geweer de bevelhebbers op te staan, en den zegen te trekken.

14 MARIA VAN LALAIN,

Farnese zal gewis welhaast den muur genaken.
 Zyn zwaard is reeds gewet, zyn donder is gereed,
 Ons vonnis is geveld, en 't yzren juk gefmeed
 Voor hem, dien 't lot de dood wreedaartig doet ontvlieden.
 Denkt dat ons heil bestaat in moedig weêrstandbieden;
 Dat niets van Parmaas wrok voor u te wachten zy,
 Dan strop, dan fabelslag, of de ergste slaverny.
 Vreest niet alleen het juk der Spaansche dwingelanden,
 Maar Romes hovaardy, die 't hart verlaafd aan banden.
 Bevecht, in 't sryden met Kastiljes moordgebroed,
 Den offeraar monarch, den dwingland van 't gemoed.
 Vreest Phlips, maar Rome meest: het hield in vroeger dagen
 Door wapenkracht al de aarde in ketenen geslagen,
 En 't smeedde in later tyd, nadat zyn magt verviel,
 Voor 't menschdom snooder juk, het haatlyk juk der ziel.
 Zyn heir is thans een drom van eerlooze outerknepen,
 Zyn steunfel is zyn list, 't vervloeken is zyn wapen...
 Weêrstaat den Spanjaard slechts, den slaaf van 't Roomsche-
 gebied:

Als Spanjes donder zwygt, is Romes magt tot niet.

Einde van het eerste bedrijf.

T W E E D E B E D R Y F.

Het tooneel verbeeld één der vertrekken van MARIA.

E E R S T E T O O N E E L.

MARIA, EEN BEVELHEBBER.

DE BEVELHEBBER.

Men heeft uw' last voldaan: men heeft alom de wallen
 Door dubble wacht gedekt voor 't spoedig overvallen.
 Maar 't geen verwondring baart aan ieders hart, mevrouw!
 Is dat, toen Mondragon deez' muur begeven zou,
 Een legerbode een' brief, aan dien gezant geschreven,
 Hem, by den buiten post, in handen heeft gegeven;
 Waarna die oorlogsman hier is te rug gekeerd,
 En nu by u alleen een wyl gehoor begeert.
 De krygsraad, wien, als ons, uw deugden zyn gebleken,
 Laat u de keur om hem of al of niet te spreken.
 Myn last behelst alleen dat ik u dit bericht.

MARIA.

Ik ben den raad myn' dank voor zo veel eer verplicht.
 Ga, zeg dat ik, om hem voor zo veel gunst te loonen,
 My hoogst verplicht acht my zyn goedheid waard' te toonen;
 Dat, in 't gesprek waartoe men my de vryheid laat,
 Ik niets besluiten zal dan met den oorlogsraad,
 En dat, wat Mondragon aan my ook voor moog' stellen,
 Men tot niet éénen stap my zal zien overhellen
 Die, 't zy men vleije of dreige, in 't minst nadeelig zy
 Voor

16 MARIA VAN LALAIN,
Voor de eer des oorlogsrads, of 't heil der burgery.
Dat Mondragon verschynt.

T W E E D E T O O N E E L.

MARIA, *alleen.*

W at mag zyn afzigt wezen
Natuur! ... zwyg in myn hart: 'k heb u alleen te vreezen!

D E R D E T O O N E E L.

MARIA, MONDRAGON.

MONDRAGON, *een' brief in de hand houdende.*
Nadat ik met een hart verwonderd om uw' moed,
En tevens met een hart dat waarlyk deernis voed
Om 't wee dat u genaakt, en gy niet af wilt weeren,
Besloot naar de oorlogsmagt die gy trotsceert te keeren,
Zond Parma my deez' brief, die u ontdekken kan
Of hy den naam verdient van loozaart, of tiran.
't Schynt dat myn lang verblyf genoeg hem deed beseffen,
Dat gy my weigren zoud de stad aan ramp te ontheffen.
Doorlees deez' brief, mevrouw! Zie, van vooroordeel vry!
Of hy uw deugd veracht, en wantrouw waardig zy.

MARIA, *lezende.*

*Indien, gelyk ik ducht, Lalain mogt weigrig blyven
My te voldoen, (ik weet zy is daartoe bekwaam,
Ze is uit den aart geschikt haar opzet door te dryven.)
Groet echter, Mondragon! haar uit Farneses naam.
Laat ze, eer ons leger stormt, uit Doorniks wal vertrekken;
Zy ga naar Nasjaus heir, by haren echtgenoot.*

My-

*Myne achting voor haar moed en deugden is te groot,
Dan dat ik haar ter prooi des zwaards zou zien verstrekken.
Zo zy die gunst verfmaad... Ik acht myn handen vry
Van 't bloed haars zoons, van 't hare, en 't bloed der burgery.*

MONDRAGON.

Wel nu! is noch myn prins en haat en wantrouw waardig?
Hy acht u, acht hem ook; wees, op zyn spoor, rechtvaardig.
Ik ken u, ik ken hem: hy achtte uw deugden steeds.

MARIA, *toornig.*

Zo gy my waarlyk kent, weet gy myn antwoord reeds.

MONDRAGON.

Ik ken uw' fieren aart, 'k weet wat ge u durft vermeten;
Gy doet uw antwoord my zelfs zonder antwoord weten.
In 's Hemels naam, heldin! wees met uzelf begaan.
Kies, nu gy kiezen kunt.

MARIA, *met verontwaardiging, hem
den brief wedergevende.*

Ik heb myn keur gedaan.

MONDRAGON.

Gy deed een keur! helaas! hoe doet die keur my vreezen!
Wat is uw afzigt? Spreek!

MARIA.

Uwe achting waard'te wezen,
Geenszins die van uw' prins; te lagchen met zyn woën;
Te doen 't geen Mondragon, waar' hy Lalain, zou doen.

MONDRAGON.

Ik zou, ware ik Lalain, 't gevaar der burgren keeren,
De wet van 't lot als mensch, natuur als moeder eeren;
En zou door dit te doen niets doen dan mynen pligt.
't Is reedlyk dat de mensch, uit nood, voor 't noodlot zwicht'.

B

Geen

Geen onzer pligten eischt om in de dood te loopen,
 Zolang men zonder schande op 't leven heeft te hopen.
 't Verweeren zonder hoop is voor een' held meer schand',
 Dan, door den nood geperst, het zwichten met verstand.
 'k Heb Middelburg verweerd zolang ik 't kon verweeren;
 Ik zwichtte toen ik moest; kon dit myn' naam onteeren?
 In tegendeel, de prins, een vriend van heldendaën...

MARIA, *met drift.*

Elk kent prins Nasfaus trouw: hy is geen Itaaljaan.

MONDRAGON.

Vergeet gy wien gy hoont? hem, die u wil verschoonen,
 Hem, wien ge als landvoogd moest gehoorzaamheid betoonen,
 Hem, die uw' konings plaats in Nederland bekleed:
 Is 't mooglyk dat Lalain zyn' rang en magt vergeet!
 Weet gy niet dat de prins, wiens wraak gy durft ontfleken,
 Zo hy zich wreken wil, zich op uw' zoon kan wreken;
 En, zo ik 't zeggen moet, hoe streng myn taal u schyn',
 Dat deze wraak in 't minst geen tyranny zou zyn?
 Ik bid u, overweeg uw' zoons uitsporigheden:
 Heeft niet zyn voet alom altaar en beeld vertreden?
 Heeft hy niet, door zyn' haat tot koning Philips vervoerd,
 Ter gunst van Nasfaus zaak, alom 't gemeen beroerd?
 Het stryden voor 's lands recht, door Alvaas vuist geschonden,
 Heeft billyk de edelen tot wederstand verbonden;
 't Zy verr' dat dit bestaan by my een misdaad zy;
 Maar eischte 's lands behoud de beeldenformery?

MARIA.

Ik moet die lastertaal van Parmaas kant verwachten.
 De Hemel zy gedankt dat ik die kan verachten!
 Doch 't ware eens zo, mynheer, myn zoon had dit gedaan,
 Wat

Wat kunnen spyt en wraak de jeugd niet doen bestaan?
 Waant gy dat Hoornes lot, 't lot van dien vromen broeder
 Van zyn doorluchtige en verdrukte moeders moeder,
 Een loutre beuzling is, die een groot hartig man,
 Vol eer, in 't vuur der jeugd, slechts zo vergeten kan?

Doch flaken wy een' twist, ons beiden hoogst onwaardig.
 Uw veldheer kent my niet; hy hoont my onrechtvaardig,
 Of, 't geen hem even min ten roem versprekt, mynheer,
 Verschoon myn vrye taal, hy kwetst zyne eigen eer.
 Wat denkbeeld vormt hy zich van myne wyz' van denken?
 Hy wil slechts my-alléén den vryen uittogt schenken,
 Opdat ik, als hy zegt, het oorlogswée ontga...
 Hy wil dus dat Lalain haar burglary verraê;
 Dat zy een volk, door haar tot weêrstand aangedreven,
 Na haar vertrek, ter prooije aan 't Spaansch geweld zal geven;
 En dat zy dus dat volk een schuld betalen doe
 Door haar gemaakt, ten trots van Spanjes oorlogswroe'.
 Zo uw doorluchte prins in goeden ernst kan hopen,
 Dat ik tot zulk een' prys zyn gunstbewys zal koopen;
 Zo hy in waarheid denkt, dat ik slechts moed bezat
 Tot weering van den val van een gedreigde stad,
 En niet om in haar lot na haren val te deelen:
 Dan heb ik weinig reên my met zyn gunst te streelen.
 In waarheid, Mondragon! wat van zyn goedheid zy,
 't Schynt dat hy in deez' muur geen ander vreest dan my;
 En dat zyn wondre gunst alleen is toe te schryven
 Aan angst, wiens drang hem noopt my loos van hier te dryven.

MONDRAGON.

Ik zie met harteleed dien ingekropten haat,
 Die zelfs uw' geest geen kragt van overdenking laat;

En daar 't me onmooglyk is uwe achterdocht te weeren,
 Blyft my niets ovrig dan naar Parmaas heir te keeren.
 Doch, zo gy 't zwaard ontkomt na 't vallen van deez' wal,
 Wyt niemant dan uzelve uw' zoons gewisfen val.
 Vaarwel.

MARIA.

Ik zal myn lot, en 't lot myns zoons verwachten.
 Ik kan by 's vyands gunst zyn dreigement verachten.
 Ik heb my nooit verneêrd tot dreigen. Mondragon,
 Zo ooit Lalain zichzelf zo verr' vergeten kon...
 Maar, ga! zeg Parma aan, hoe't ook hem moog' mishagen,
 Hoe 't aanbod van zyn gunst door my word afgeslagen;
 En dat hy op den muur van my het antwoord wacht',
 Dat ik zyn gunstbewys en dreigen waardig acht.

VIERDE TONEEL.

MARIA, *alleen.*

Hoe! ik myn vaderland, myn stad, myn' roem verraden,
 Of Parma zal in 't bloed myns dierbren zoons zich baden!
 Afgrysfelyke keur! Maar kan ik twyflen, ik!
 Wat ik verkiezen moet in zulk een oogenblik?
 Voegt ons niet voor ons land de stem van 't bloed te smooren?
 Hoe menig moeder heeft haar' waarden zoon verloren,
 In Neêrlands staatskrakeel? Hoe menig vrome vrouw
 Zit om haar' echtgenoot gedompeld in den rouw?
 Heeft dappre Nasfauzelf zyn broedren niet zien sneven,
 In 't ftryden voor ons heil? Ontzag hy ooit zyn leven?
 Heeft hy zyn tranen niet in 't moedig hart gefmoord?
 En heeft zyn voorbeeld niet elks krygsmoed aangefpoord?
 Hy,

Hy, die zyn eigen bloed voor Neêrland niet verschoonde...
 Moet ik meer moeder zyn dan hy zich broeder toonde!
 Natuur! verraad my niet. ô Dierbaar vaderland,
 Uw ramp, uw ramp-alléén, ontroere ons ingewand!
 Uw stem-alléén verdient by ons gehoor te krygen!
 Zo gy ons leven eischt, moet alles in ons zwygen!
 Wy zyn voor u gevormd, niet gy voor ons, ô neen!
 De groote sterveling leeft voor uw heil alleen!
 In't yvren voor uw zaak zal my geen dood doen vreezen!
 De mensch kan groot zyn, ja! zodra hy groot wil wêzen;
 Dat hy zich boven 't lot verheff', hoe 't lot moog' woên...
 De sterfing, inderdaad, heeft kracht om goed te doen;
 Hy is geenszins zo zwak, gelyk men waant, geboren:
 De deugd is nimmer stom, 't staat aan hém haar te hooren.
 ô Stem van Hoornes bloed, versterk myn grootstch besluit!
 Dat zy en die der eer natuur in 't werken stuit'.
 Zo Parma met het bloed myns zoons zyn vuist bevestigde,
 Dat Neêrlands treurend volk tot maagschap my verstrekte.

V Y F D E T O O N E E L.

MARIA, ESTRELLES.

MARIA.

Kom, en versterk, mynheer, myn selbevochten hart;
 't Ontdekt aan u-alléén zyne overmaat van finart.
 De spyt, de toorn', de wraak, 't vermeesterd medelyden,
 Een angst, met pyn gesmoord... Zie alles my bestryden!

ESTRELLES.

† Vertrouwen daar Lalain my gunstig meê vereert...

Ik hoop het waard' te zyn; dit 's 't geen myn hart begeert.
 Gun my gehoor, mevrouw! Ik zal geenszins u vragen
 Wat Mondragon terstond aan u heeft voorgeslagen;
 Ik wacht niets van zyn' last, die u alléén betrof,
 Dan 't geen men wachten moet van een arglistig hof.

Gy zult een' gryz' soldaat, gewoon aan 't oorlogsleven,
 Ten minste hoop ik dit, zyn vrye taal vergeven.
 Dees stad leed zonder u reeds 't wee van 't fier Mastricht;
 Ik ben u achting, trouw... ik ben u meer verplicht:
 De waarheid, die slechts schaars de grooten kan bekoren,
 Dit is myn grootste plicht, moet ik u vry doen hooren;
 De man, die haar verbergt, of haar gestrengheid vreest,
 Verdient onze achting niet; hy heeft een' lagen geest.
 Uw hart beschreit een' zoon!... Die droefheid steunt op reden,
 Natuur laat in den mensch niet licht haar kracht vertreden;
 Te zwichten voor haar stem is helden niet onwaard'.
 Farnese zal uw' zoon verwijzen tot het zwaard:
 Indien gy Parma dringt van Doorniks muur te vlugten,
 Dan heeft uw zoon de dood voor 't oog van 't heir te duchten;
 En zo de dwingeland begunstigd word door 't lot,
 Dan sterft uw zoon gewis in Doornik op 't schavot.
 Zyn hoofd is in gevaar; men heeft my dit doen weten;
 Doch Parma is op hem min dan op my gebeten.
 Duld dat, voor 't geen gy deed, ik u erkentnis toon':
 Sta my één' voorslag toe, ter redding van uw' zoon.

M A R I A.

Een' voorslag om myn' zoon aan Spanjes wraak te onttrekken!
 Estrelles! ... Welk een hoop! Wat kunt gy my ontdekken?...
 Gy hoopt dan dat men hem 't gevaar onttrekken zou!
 Wat kunt gy voor hem bien?

ESTRELLES, *knielende.*

Dit gryze hoofd, mevrouw!

MARIA, *met verbaasdheid, van hem afdeinzende.*

Estrelles!

ESTRELLES, *met levendigheid opstaande, en naar haar toetredende.*

Sidder niet. Laat my den vyand nopen

Uw moedig kroost te ontflaan; voor't minst laat my dit hopen.

Farnese zwoer myn' val; ik kan zyn wraak ontgaan,

Wanneer 't ons volk gelukt hem uit het veld te slaan:

Vergun me, eer wy zyn heir naar dezen muur zien snellen,

Dat ik, uit mynen naam, den dwingland voor doe stellen

Dat hy uw' zoon ontsla, dat die in vryheid leev',

En ik me, in plaats uws zoons, gevangen overgeev'.

'k Zal by geschrift, met vreugd, my tot die daad verbinden.

Myn voorstel zal gewis by Parma ingang vinden.

Hy haat my, om myn trouw voor Nasfaus prins betoond;

Ik heb de hofparty veel vrienden afgetroond;

Dit 's wanbedryfs genoeg. De zucht om zich te wreken

Is by de grooten sterk; dit lyd geen tegenspreken:

Hun hart, éénmaal vertoornd, helt meest tot tiranny.

Stel vast dat myn ontwerp uw' zoon ten nutt' gedy'!

Een oude vyandschap, die wortels heeft geschoten,

Werkt krachtigst in het hart der onverzoeubre grooten.

Ik zeg, Farnese haat me; ik kan zyn wraak ontgaan:

Laat ons, tot heil uws zoons, zyn wraak ten dienste slaan.

Gelegenheid, heldin! om zeker my te vellen,

Zal Parma Espinoi licht doen in vryheid stellen.

Deze Itaaljaansche leeuw, reeds happend' naar uw' zoon,

Verlaat' die prooijs, om 't aas door my hem aangeboôn.

MARIA.

All' wat ik hoor verbaast me! Estrelles! hoe! kan 't wezen! ...
ô Hemel! moet dan vrend en vyand my doen vreezen?
Wat dringt u tot een taal, die zo uitsporig is?

ESTRELLES.

Myne achting voor uw' moed, en myne erkentenis.

MARIA.

Die beiden zyn my wreed, als zy myn glori krenken.
Hy, die my waarlyk kent, moet beter van my denken:
Ik waar' verachting waard', zo ik u toe kon staan
't Geen uw te woeste moed my zinloos voor durft staan.
Gy kent myn' zoon, en my; en durft... Hoe kunt gy hopen
Dat hy of ik zyn heil voor iemants val zou koopen?
Myn zoon kent zynen pligt: wat storm hem ook bestook',
Hy zal zyn' pligt voldoen; voldoe den uwen ook.
Tot noch toe eischt uw pligt dat gy voor 't land zult leven.

ESTRELLES.

Nooit kan ik 't land meer blyk van zuivre liefde geven,
Dan dat myn trouw, daar ik byna heb uitgeleefd,
't Een' jongen held hergeev', die moed en oordeel heeft,
En van wiens oorlogsdeugd, die zich alom deed achten,
't Mishandeld Nederland den grootsten dienst kan wachten.

MARIA.

't Mishandeld Nederland eischt noch niets, dan uw' moed
En arm, in 't oorlogsveld; 't eischt uw verderf, noch bloed.
Geef 't vaderland gehoor: dit 's de eerste van uw pligten.
Befcherm 't zolang gy kunt, en zwicht, als gy moet zwichten.
Ge ontwerpt voor 't land een daad, die gy 't niet schuldig zyt:
't Eischt dat gy daarvoor vecht, niet dat gy schuldloos lyd.

Die

Die woestheid, daar ge uzelv' door wilt verwareloozen,
Stryd met uw'pligt, als mensch; als held, moet ze u doen blozen.

ESTRELLES.

Het smart my dat myn trouw zich dus beantwoord ziet!
Ik hoorde altyd den moed, de wysbegeerte niet.
De haat voor 't Spaansch gebroed, de stem der oorlogswetten,
Het buldrend schietgeweer, de klank der krygstrompetten,
Het romlend tromgeluid, 't geklap door 't heldenstaal
Verwekt op yzren helms, of beuklaar van metaal,
'tGekerm, 't gebriesch van't ros, ten sryd genoopt door sporen,
Ziedaar al 't gene ik was en ben gewoon te hooren.
Zo jeugdige Espinoi slechts naar myn' zin zich schikk'...

MARIA.

Hy stemt in uw ontwerp gewis zo min als ik.
Hy, op wiens hart, mynheer, uw reden niet kan klemmen,
Is onbekwaam om ooit in uw ontwerp te stemmen.
Te verr' getrokken deugd baart woestheid, en men kan
Die licht verschoonen in een' gryzen oorlogsman;
Maar jongen Espinoi, zo hoog door u geprezen,
Heb ik iets meer geleerd dan oorlogsman te wezen.
Doch zo 't al mooglyk waar', 't geen niet waarfchynlyk is,
Dat Spanjes legerhoofd, in dees gesteltenis,
Gehoor gave aan 't ontwerp dat gy hem voor wilt stellen,
En jeugdige Espinoi daartoe kon overhellen...
Myn fierheid zou de schand' van Espinoi verhoen:
'k Zou om zyn zwakheid hem zichzelf' verfoeijend doen.

ESTRELLES.

Uw strenge fierheid streeft verr' boven myn verwachting.
Ik waande dat een held, alleen door doodsverachting,

Door flouthed in 't gevaar, by 't klinken van 't geweer,
Den roem bejagen kon...

MARIA.

Keer naar den wal, mynheer!
Ik hoopte dat uw deugd myn' moed, ter prooi gelaten
Aan't geen...

Z E S D E T O O N E E L.

MARIA, ESTRELLES, EEN BEVELHEBBER.

DE BEVELHEBBER.

Daag op, mevrouw! aan't hoofd van uw soldaten.
De vyand nadert ons. Men hoort alreede alom,
By 't klinken der trompet, de fluit en oorlogstrom.
Verschyn, om de oorlogsdeugd der benden op tewecken,
Ten val der overmagt, die we op ons aan zien trekken.

MARIA, tegen ESTRELLES.

Welaan! dat thans uw arm het siddrend Neêrland dien'.
Thans eischt uw plicht geen wee, geen doodsgevaar te ontzien.
Ik eisch geen ander blyk van dankbaarheid en achting,
Dan't sryden voor's lands zaak. Voldoe aan myn verwachting.
Versterk me, ô wraak! op 't zien van Spanjes moordgebroed!
Versterk me in 't heetst des sryds, ô stein van Hoornesbloed!

Gaan wy, mynheer! gaan wy: laat ons op nieuw doen blyken
Dat dreigen noch gevlei dit volk kan doen bezwyken.
Het Spaansche bliksemvuur dreig' vruchtloos Doorniks wal;
En zo men vallen moet... gaan wy met roem ten val.

Einde van het tweede bedryf.

D E R.

D E R D E B E D R Y F.

Het tooneel verbeeld eene zaal.

E E R S T E T O O N E E L.

PARMA, MONDRAGON, *Spaansche legerhoofden,*
en lyfwachten.

PARMA.

Kastiljes oorlogsvolk voldeed aan myn verwachting.
't Heeft heldenroem verdiend; het winn' Farneses achtung.
De Kastiljaan zoek' meer dan de eer van een' soldaat;
Hy zy, na zyn' triomf, 's verwonlings toeveriaat.
Zyn staal, in 't veld ontbloot, zy voor al de aard' te vreezen;
Maar, na zyn zegepraal, voegt hem een mensch te wezen.
De naam van Kastiljaan, door Alvaas woede onteerd,
Verstrekke op nieuw ten roem waar Parma triomfeert.
Gantsch Neêrland hoor' hoe grootsch myn gunst dees burggraaf
spaarde!

Men brenge Estrelles lyk met krygsmans eer ter aarde.
Ik haatte hem met recht... Zyn dood heeft my voldaan;
Ik haat geen' vyand meer als hy niets kan bestaan.

Tegen één der legerhoofden.

Gy, dat uw zorg de stad voor moord en brand behoede;
Onttrek de vrouwenshare aan onzer benden woede;
Terwyl ik uit deez' wal, benevens Mondragon,
Een oog houde op Oranje, en 't heir van Alençon.

Tegen alle de anderen.

Vertrekt.

Tegen MONDRAGON.

Gy, blyf.

T W E E D E T O O N E E L.

PARMA, MONDRAGON.

PARMA.

Uw arm heeft my doen triomferen.

In waarheid, Mondragon! gy dwingt me uw deugden te eeren:
 Gy zyt niet flegts een held in 't hevigt van 't gevecht,
 Maar ook een eerlyk man, die my de waarheid zegt.
 Een vriend zo ongemeen verdient al ons vertrouwen.
 't Is tyd myn hartsgeheim volledig u te ontvouwen;
 Maar zeg me, eer ik myn hart oprecht aan u ontdekk',
 Bewaakt uw Waalfche wacht Lalain in haar vertrek?
 Spreek! hoe gedraagt zy zich, nadat zy Doorniks wallen,
 Die zy onwinbaar achtte, in onze hand zag vallen?

MONDRAGON.

Zy word veel min bewaard, dan heusch gediend, mynheer.
 Wat haar gedrag betreft, 't is moedig, als weleer:
 Wy hoorden haar, met drift, Estrelles lot benyden;
 En zy befchouwt de dood als 't einde van haar lyden.
 Zy wacht niets dan uw wraak, zy wacht niets dan haar' val.

PARMA.

Weet zy reeds dat haar zoon gebragt is in deez' wal?

MONDRAGON.

Dit is my onbewust. Ik kon niet lang haar fpreken;

Ik

Ik ben, na hare komst, terstond dit slot ontweken:
 Myn byzyn wierd vereischt, om overal de stad
 De dekken voor al 't wee dat zy te wachten had.
 Gy kent uw benden: zy, die zich den buit beloofden...
 De wreedheid des soldaats bezwalkt de legerhoofden.
 De zorg, dat 's krygsvolks woede uw glori niet bevlekk',
 Verbod my met Lalain, dit uur, een lang gesprek.

P A R M A.

't Verheugd my haar te zien myn grimmigheid verwachten:
 Hoe meerder zy myn hart tot wraak bekwaam zal achten,
 Hoe meer zy van den haat eens overwinnaars vreest,
 Hoe meer myn heusch onthaal zal werken op haar'geest.
 Hoor eindlyk myn ontwerp, tot heden u verzwegen.
 Ik heb voor weinig tyds van 't hof bevel gekregen,
 Om, zo ik Doorniks muur deed vallen door 't geweer,
 Lalain te handelen met alle heldeneer;
 Haar vrindschap niet alleen door heuschheid op te wekken,
 Maar, zo 't geschieden kan, haar aan myn zy' te trekken;
 En, zo zy weigrig blyft, en 's konings gunst versmaad,
 Haar' zoon te straffen, als verrader van den staat.
 Die last strookt met myn wit. Ik heb haar aan doen bieden,
 Om, vóór den storm, deez' muur en haar verderf te ontvlieden;
 Doch wist, eer ik tot haar u met dit aanbod zond,
 Dat zy 't versmaden zou: dat aanbod was een vond,
 Door Parma uitgedacht, om 't fier gemoed te vleijen,
 En 't, ééns vermurwd, met vrucht een' strik te kunnen spreien.
 Het is myn grootst belang dat ik haar' haat verwin':
 Haar fierheid drukt dit volk die eedle stoutheid in,
 Die ons hoogst schaadyk is in 't wit waarnaar wy streven:
 Dat is, dit land met spoed den koning weer te geven.

Dat

Dat Parma, zo 't kan zyn, zich met Lalain verzoen!
 't Geen zy in Doornik deed, kan zy weêr elders doen.
 Haar invloed op dit volk, op Nasfau en zyn grooten,
 Is u en my bekend, en al myn toggenooten.
 't Is noodig dat myn list den prins dien steun ontnem',
 En zyner vrienden hart allengs van hem vervreem'.
 Het baat ons niet den prins door kryg-alléén te drukken;
 Men moet van tyd tot tyd zyn vrienden hem ontrukken.
 De woeste Rennenberg kon Parma niet weêrstaan,
 En waant gy dat Lalain myn strikken zoude ontgaan?
 Ik zal, door zagt onthaal, haar tot myn vriendschap nopen.
 Hoe stout die toeleg zy, 'k durf op 't gelukken hopen:
 Ze is moedig, vol van haat, en Nasfaus prins getrouw;
 Dit 's alles my bekend; maar echter ze is een vrouw.
 Haar kunne is uit den aart, hoe trots in 't wederstreven,
 Genegen om gevele in 't eind' gehoor te geven;
 Dit volk, in 't algemeen, word best daardoor verstrikt.
 Daar is op de aard' geen volk dat beter is geschikt
 Om 't juk der slaverny met lydzaamheid te dragen,
 (Mits dat het door gevele in kluisters word' geslagen,)
 Dan 't volk van Nederland: geen Nederlander klaagt,
 Wat schatting gy ook eischt, mits gy die minzaam vraagt.
 Dit volk is, inderdaad, niets dan een kudde schapen,
 Vernoege op scharalen grond te weiden, en te slapen;
 Maar als men 't onbedacht zyn slaafschheid voelen doet,
 Verkeert die lamrenkudde in eenen leeuwenfioet.
 Toledo heeft verzuimd dit volk in slaap te laten;
 En, nu 't ééns wakker is, kan ons geweld niet baten:
 Het worde door gevele weêr in den slaap gefust,
 Waarin Toledoos roe' het zinloos heeft ontrust.

Laat ons door minzaamheid dit moedig volk doen bukken.

MONDRAGON.

Uw vreemd ontwerp verbaast me; ik twyfel aan 't gelukken.
 Uw schrandrheid, myn prins! doorgrond der volken aart;
 Gy vornt een groot ontwerp, een' loozen staatsman waard'.
 Maar 't geen ik billyk ducht, of ik moest my bedrieggen,
 Is, dat uw kunst Lalain niet licht in slaap zal wiegen.
 't Zyn niet alleen haar haat tot ieder' Kastiljaan,
 En hare onkreukbre trouw, die uw ontwerp weêrstaan;
 Neen! noch icts anders prins strekt uw ontwerp tot hinder:
 Zo gy haar' landaart kent, zy kent ons volk niet minder.

PARMA.

Gevlei met kunst gebruikt kan hopen op geluk.
 't Verwinnen van Lalain zy Parmaas meesterstuk!
 Indien ik, tegen hoop, door haar worde afgewezen,
 Kan ik met eenig recht haar 's konings wraak doen vreezen.
 'k Zal zorgen dat myn toorn, indien die ééns ontbrand,
 Niet haatlyk zy in 't oog van 't volk van Nederland.
 Wie Neêrlands volk belaagt, gy kent te wel hun zeden,
 Veste all' wat hy bedryft, met kunst, op schyn van reden;
 En zorg', dit moet vooral zyn grootste kunststuk zyn,
 Dat zelfs zyn wraak hen niets dan harde nooddwang schyn'.
 De koning moet door ons hier weêr 't gezag bekomen...
 Tot zulk een roemryk eind' zy alles ondernomen!
 Men myd', zolang men kan, den minsten zweem van dwang,
 En winn' voor eerst Lalain, ten dienst van ons belang.
 Indien slechts Mondragon, wiens deugd dees volken achten,
 My helpt... dan durft Farnese een heilryke uitkomst wachten.

MONDRAGON.

Wacht van myn hulp, myn heer, al 't geen men wachten kan
 Van

Van een' getrouw' soldaat, en van een' edelman;
 En daar myn eerlyk hart, zo dikwyls u gebleken,
 Uwe achting tot zich trok, zal ik vrymoedig spreken.

Zo uw ontwerp bedoelt om 't lydend Nederland
 Te onttrekken aan zyn wee, en aan den oorlogsbrand;
 Zo gy 't zyn' opperheer bevredigd weêr wilt geven,
 En, naar uw' pligt, den bloei des lands wilt doen herleven;
 Indien gy, op een wyz', die onzer waardig zy,
 Lalain te winnen tracht, ter gunst der hofparty;
 Haar niets belooft dan 't geen gy waarlyk na wilt komen:
 Vertrouw dan dat het bloed van Mondragon zal stroomen,
 Eer hy, ten dienste eens wits zo nut, zo glorifyk,
 In yver, trouw, en moed, wat ge eischen moogt, bezwyk'.
 Maar zo ge een schuldloos volk, gehoond door Alvaas woede,
 En deereylyk gezweept door Spanjes yzren roede,
 Door voorgewende deugd, of liefst, ronduit gezeid,
 Door valsch gevlei belaagt, en schandlyk strikken spreid;
 Dan heb ik ééne gunst, met ernst, van u te smeeken:
 Dat is, my nooit van hulp, ten dienste uws wits, te spreken.

PARMA.

Kan 't wezen dat gy 't volk van Neêrland schuldloos heet?
 Een volk, dat 's konings eer verwoed met voeten treed;
 Dat van de moederkerk zich godloos los dorst rukken;
 De Roomsche geestlykheid onmenschlyk durft verdrukken:
 Is 't mooglyk dat dit volk onschuldig heten kan?

MONDRAGON.

Ik ben geen bischop, prins! ik ben een oorlogsmann.
 Ik acht de Roomsche kerk, maar doem een woest vermeten
 Van volk, dat niets bedoelt dan dwang van 't vry geweten.
 Ik zwoer, als krygsmann, trouw aan u, myn legerhoofd....

Wat

Wat raakt toch een' soldaat wat Neêrlands volk gelooft?
 Ik ben door koning Philips naar Neêrland niet gezonden,
 Tot onderzoek of 't volk zyn pligten heeft geschonden;
 Doch zo veel weet ik toch, dat nooit dit volk voorheen
 Des vyfden Karels wet baldadig heeft vertreên;
 En ik vertrouw dat nooit dit volk ons had bestreden,
 Had koning Philips in 't land des keizers spoor betreden.

P A R M A.

Kan 't wezen, Mondragon! dat gy een volk bestryd,
 't Welk gy, dit blykt te klaar, zo hoogst genegen zyt?...
 Myn hart wenscht, inderdaad, uw dwaling u te ontrukken.

M O N D R A G O N.

Ik wil 't bestryden, prins! maar niet door list verdrukken.
 Misbruikt de vorst zyn recht, herfeld door onze kling,
 Hy doe den Hemel van dat misbruik rekening.

P A R M A.

Het is genoeg. Myn wacht! dat hier Lalain verschyne.

Tegen M O N D R A G O N.

Ga, dat alle achterdocht uit uw gemoed verdwyne.
 Vervoeg u by den zoon van Nederlands heldin;
 Dat Mondragon dien held ten dienst des konings winn'.
 Stel hem myn heusch onthaal met kracht van taal te voren;
 Doe hem zyn waar belang... doe zyn gevaar hem hooren!
 Die last is uwer waard'. Ik zie zyn moeder. Ga!
 Zy kiez', dit staat aan haar, gestrengheid, of genaë.

MARIA VAN LALAIN,
 D E R D E T O O N E E L.

PARMA, MARIA. *Lyfwachten.*

PARMA.

Neem hier uw plaats, heldin!

*Hy wenkt de wachten achterwaarts te wyken,
 zet zich neder, en vervolgt.*

Schoon 't lot myn' moed beloonde,
 En Parmaas hoofd met de eer der overwinning kroonde,
 En 't oorlogsrecht den man, die overwonnen heeft,
 Eene uitgestrekte magt op zyn gevangen geeft,
 Farnese acht zich verplicht die eedle fierheid te eeren,
 Die hem bezwaarlyk maakte om Doornik te overheeren.
 In waarheid, deze stad is u-alléén verplicht
 Dat haar het lot niet treft van 't streng gefraft Mastricht.
 Uw zoon danke u al de eer, door Parma hem bewezen.
 'k Heb duizendmaal myn volk uw voorbeeld aangeprezen,
 En roemde altyd met vreugd die gadelooze vrouw,
 Wier moed zelfs in een' held ten wonder strekken zou.
 De roem van myn' triomf kan my die vreugd niet geven,
 Die 't gunstig lot my geeft door 't sparen van uw leven.
 Ik zag met zielvermaak hoe stout gy ons bestreed,
 En dat ge in 't heetst des storms de grootste wondren deed.
 De blydschap van myn hart, hoe groot, zou grooter wezen,
 Indien heldin Lalain, nooit hoog genoeg geprezen!
 Vrindin eens konings waar', die hare deugd waardeert,
 En zy een beter zaak zo moedig had verweerd.
 'k Beklaag uw misverstand; doch 't scherpst vernuft kan
 dwalen.

Het

Het smart my dat ge u deed door Nasfau overhalen...
 Doch ieder kent zyn list; elk weet dat min zyn moed
 Dan 't werken op 's volks hart den koning afbreuk doet.
 Zyn valsche minzaamheid verleid de wyste mannen,
 En doet hen tegen ons onzinnig samen spannen;
 Dus is dat gy door hem uw oog verblinden liet
 Zo groot een wonder, of zo groot een misdaad niet.
 Myn koning, tegen wien Oranje u heeft doen woeden,
 Wel verr' van in zyn hart de minste wraak te voeden,
 Beklaagt uw wanbegrip, en drong my ernstig aan
 Te zorgen dat ons staal Lalain niet neêr zou slaan:
 Ik, zonder dit bevel, tot uw behoud gedreven,
 Heb Mondragon den brief, aan u vertoond, geschreven;
 Ik heb uw lyfsgevaar meer dan gyzelf gevreesd,
 En zwyg hoe uw gedrag te mywaarts is geweest;
 Uw antwoord... Doch waartoe door twistreên ons te
 kwellen!

Gy kunt uw misgreep noch met allen roem herstellen:
 Myn koning, met dit volk, maar meest met u, begaan,
 Bied, door zyn' landvoogdzelv', u zyne vriendschap aan.
 'k Durf hopen dat Lalain, beroemd door eedle daden,
 De gunst haars opperheers niet roekloos zal versmaden;
 Ten minste hoop ik, dat ze erkentlyk wezen zal
 Voor de eer aan haar betoond, en 't sparen van deez' wal.

M A R I A.

'k Ben dankbaar voor uw gunst, en dank den Spaanschen
 koning

Voor al zyn eerbewys, en al zyn gunstbetooning.

Het smart my, inderdaad, ik zeg 't met hartsverdriet...

Uw koning was altyd zo edelmoedig niet!

Had Philips zich als de vorst van Nederland gedragen,

Waar' Hoorne niet door hem op 't moordschavot verflagen,
 't Zou nu niet noodig zyn dat hy de vriendschap zoekt
 Van haar, die, volgens u, door Nasfau is verkloekt.
 Wat dezen prins betreft, hy zal zyn zaak verweeren:
 De vorst, die in zyn' ban bestond hem scheldend' te eeren,
 Hem ketter, valschen schelm, en landverrader noemt,
 En, of 't noch weinig waar' door tytels zo beroemd
 Een' prins van Nasfaus rang alom ten toon te stellen,
 Den moorder loon belooft, die dezen held zal vellen;
 Uw vorst, die meer dan geld belooft voor Nasfaus bloed,
 (Een aanbod, dat een' vorst in 't minst geen oncer doet!)
 Die zelfs den adeldom zo wyslyk durft beloven
 Aan schelmen, die, om geld, een' prins van 't licht berooven;
 Uw vorst, die, door die daad, zyne eedlen dier verplicht,
 De waereld denken doet, dat, wie een' moord verricht,
 (En dat een' vorstenmoord!) by Spanjes grootste heeren
 Als medebroeder mag aan hof en disch verkeerren;
 En dat de Kastiljaan gewoon is om den man,
 Die tot een' prinzenmoord zyn ziel verlagen kan,
 Als edelman en vrind, voor 't oog des konings, te achten...
 Die vorst moog' van Oranje-alléén zyn antwoord wachten.
 't Zal blyken, als de prins zyn gantsche zaak bepleit,
 Wie meerder schuldig is aan valsche vrendlykheid,
 Aan list en boos bedrog, hy, of die hem durft doemen.
 Prins! laat ons tot zolang Oranje onschuldig noemen.
 De vriendschap van vorst Philips zy voor Farnese goed:
 Het smart my dat ik hem de myne weigren moet.

PARMA.

'k Moet uw standvastigheid, hoe spoorloos, waarlyk achten;
 Maar durfde nooit die taal, vol bitterheid, verwachten.

Ik

Ik bied u 's konings gunst, ik doe dit uit zyn' naam,
 En gy belakt zyne eer met de ergerlykste blaam.
 't Schynt dat myn heusch onthaal uw woede op 't felst doet
 blaken.

Die scherpheid is voor 't minste in uw gedrag te laken.

M A R I A.

Wat raakt me, of myn gedrag gelaakt word, of geroemd,
 Of gy my doemt, of niet, zo my myn hart niet doemt?
 Ik onderzoek niet, of uw staatkunde, in het vleijen
 Van myn groothartigheid, my tracht een' strik te spreien;
 Ik laat uw heuschheid daar. Ik wenschte alleen, mynheer,
 Dat gy een' voorflag deed, bestaanbaar met myne eer.
 Een aanbod van iets snoods, hoe heusch ook voorgelagen,
 Kan nooit, dit weet Farnese, een groote ziel behagen.
 Wilt gy dat ik u hoor', toon dan, in 't kort gezeid,
 Wat meer oprechtheid, prins! en minder vriendlykheid.

P A R M A.

Is 't valsheid, is 't iets snoods u 's konings gunst te bieden?
 Kan ooit van 's konings zyde u grooter eer geschieden?
 Hy bied u niet alleen door my zyn vriendschap aan,
 Maar zal terstond uw' zoon van zyne boei ontslaan;
 En uw gemaal, mevrouw, kan niet één loon bedenken
 Dat hem de koning niet, tot Neêrlands heil, zal schenken:
 Zo slechts uw opperheer van u verwachten kon...

M A R I A.

Hoe strookt dit met den brief, vertoond door Mondragon?
 Daar dreigt uw wraak myn' zoon, dien gy nu vry wilt geven.

P A R M A, *met vriendlykheid, haar by
 de hand nemende.*

Gy word door 't vuur der drift te verr' van 't spoor gedreven:

Ik heb hem niet gedreigd; ik hield alleen my vry
 Van 't bloed uws zoons, van 't uwe, en dat der burgery,
 Indien gy in een stad, door stormen weggenomen...
 Uw zoon had van den haat des krygsvolks veel te schroomen:
 Nu dank ik 't gunstig lot dat gy aan 't krysgeweer,
 En hy myns krygsvolks wraak...

MARIA, *met levendigheit.*

Het is genoeg, mynheer!

't Gaat vast, gy dankt het lot dat ons in 't krygswee spaarde;
 Gy hebt daar reden toe. 't Lot, dat ons hoofd bewaarde,
 In 't woeden van den moord, stelt ons in uwe hand
 Ten speeltuig van uw hof, en uw gescherpt verstand.
 Zy, die gy kunstig vleit, doorziet al uw gepinzen:
 Der Nederlandren hart is niet geschikt tot veinzen!
 Het oogmerk van Farnese is, om, door vleijery,
 Lalain en haar geslacht te lokken aan zyn zy'.
 Van daar zyn heusch onthaal, van daar zyn gunstbetooning!
 Gy bied me, uit 's konings naam, de vrindschap van uw' ko-
 ning:

Dit aanbod is iets grootsch! Wie kent den koning niet,
 Die my en myn' gemaal door u zyn vrindschap bied?
 Een koning die zyn' eed baldadig heeft verbroken,
 Die 't schuldloos Nederland van vuur en bloed deed rooken,
 Zyn gemalin en zoon gesmoord heeft in hun bloed,
 Zich toont een slaaf te zyn van 't moordziek koorgebloed,
 Een vorst in zyn besluit zo traag als ongestadig,
 Heerschzuchtig zonder maat, bloedschendig, en moorddadig,
 De moorder van myn' oom, in Brusfel omgebracht,
 De beul van Montigny, in Spanjes hof geslacht,
 Een vyand in zyn hart van alle oprechte mannen,

En,

En, in één woord gezegd, het schuim der aartstirannen!
Is zulk een opperheer niet meer dan dubbel waard',
Dat ik myn land verrade; en zyne gunst aanvaard'?

PARMA, *met verstoordheid.*

Het kwetsen van zyne eer kan u, zo 't schynt, bekoren.
Vergeet gy dat ik dit niet wraakloos aan mag hooren?
Dat ik zyn dienaar ben? dat ik zyn zaak bepleit?
En wat het loon is van gekwetste majesteit?
Vergeet gy dat een vorst, die u van gunst doet spreken,
Door de ergste smaad gefard, het recht heeft zich te wreken;
Dat hy geen dwingland word, wanneer hy zo veel smaad
Op 't hoofd uws zoons verhaalt? ja, dat gy, door uw' haat
Zo onbeschaand aan my als aan den vorst te toonen,
't Onmooglyk maken kunt, dat ik u kan verschoonen?
Dat gy zelfs my beticht, die zorgt voor 's lands geluk,
Als leende ik Philips de hand in eenig eerloos stuk?

MARIA.

Neen! ik vergeet dit niet, en kan dit niet vergeten;
Zo 't iemand weten moet, ik moet dit alles weten.
Ik weet wie Parma is, 'k weet hoe hy 't land verlost,
'k Weet... dat een schelmstuk niets aan 's konings dienaars
kost.

PARMA, *in gramschap, opstaande.*

Gy tergt myn grimmigheid, in plaats van die te myden!
Ik, die u straffen kan, wil u van wee bevryden,
Ik doe uw deugden recht, ik spaar uw volk en zoon,
En gy beantwoord my met rede vol van hoon!

MARIA.

Daar wilde ik zyn, mynheer! Die taal kan my bekoren,
Meer dan de zoete taal die gy my hebt doen hooren.

40 MARIA VAN LALAIN,

Ik heb een Neêrlands hart, een hart dat nimmer vleit.
 Wees ook oprecht: verweer uw' konings majesteit;
 Spreek als 't een' landvoogd past; ik zal 't met vreugd ver-
 Lalain zal, inderdaad, Farnese hooger achten, (wachten.
 Wanneer hy als een held en overwinnaar spreekt,
 Dan als hy voor haar kruipt, en om haar vrindschap smeekt.

PARMA.

'k Zal overwinnaar zyn; gy dwingt my dat te wezen.
 Hy, die u heuschonthaalt, mevrouw! kan zich doen vreezen;
 Maar eer het zo verr' koom', beproev' de jonge held,
 Dien 't gunstig oorlogslot heeft in myn magt gesteld,
 Op u, die wreed hem waagt, in vryheid zyn vermogen,
 Hy stelle en uw belang en 't zyne u klaar voor de oogen.

Myn wacht! dat Espinoi hier voor ons zy gebragt.
 Dat hy van u-alléén, van u! zyn lot verwacht'.
 Een bits versmaad monarch is een ontzaglyk wreker!
 Ik, die u van de gunst myns konings noch verzekeer,
 Indien ge een' muiteling, gedoemd om hoog verraad,
 Oranje, en zyn belang niet meer ten dienste staat,
 Verklaar 'er tevens by, uit naam van uwen koning,
 Dat, na 't versmaden van zyn hooge gunstbetooning,
 En 't weigren van den pligt die u word opgelegd,
 Gy niets te wachten hebt dan de uitspraak van 't gerecht.

VIERDE TOONEEL.

MARIA, PARMA, ESPINOI. *Wachten.*

ESPINOI, *zyne moeder omhelzende.*

Mijn moeder!

M A R I A.

O Myn zoon!

P A R M A, *haar fierk aanziende.*

Doe hem uw liefde blyken,

Door 's konings grimmigheid, die gy trotseert, te ontwyken.

Keer tot uw' pligt, mevrouw! bedwing uw woeste spyt.

Denk dat uw koning dreigt, en... dat gy moeder zyt.

V Y F D E T O O N E E L.

M A R I A, E S P I N O I. *Wachten.*

M A R I A.

Tiran!... Maar 't is gedaan: ik moet... kan ik verkiezen?

Uw moeder moet deez' dag hare eer of zoon verliezen!...

Estrelles! waar' Lalain, door Parmaas kryggeweld,

In 't slyden op den wal, met u ter neêr geveld,

Aan hoe veel bittere smart had haar de dood ontogen!

E S P I N O I.

Voor 't minst laat noch ons lot een keur in ons vermogen.

De held voldoe zyn' pligt, of 't smart verwekke, of vreugd!

De mensch betree' met moed het doornig pad der deugd:

By 't inslaan van dien weg is zelden vreugdvoorspelling,

In 't voortgaan vind de mensch doorgaands min rust dan
kwelling;

Doch aan het eind' des wegs bekroont de roem zyn' moed:

Daar heerscht de rust der ziel, en alles is vergoed.

Uw keur ontzette u niet: gy móet uw' zoon verliezen,

Of moet uw eerverlies voor zyn behoudnis kiezen;

Is 't mooglyk dat Lalain, die nooit de dood ontzag,

Met haar verkiezing mart, nu zy noch kiezen mag?

MARIA.

Zo ik tot myn bederf het moordgeweer zag slypen,
 Zo Parmaas beulensfoet Lalain dreigde aan te grypen,
 Vertrouw vry dat Lalain, ten schimp van 's vyands woën,
 In 't minst niet aarzlen zou te doen 't geen zy moest doen;
 Maar zoud ge, indien myn lot gesteld wierd in uw handen. . .

ESPINOI.

'k Zou doen 't geen ik moest doen, ter spyt der dwingelanden.
 Ik kan alleen, ten troost van uw te bittere smart,
 U wyzen op myn deugd, en op myn heldenhart,
 Dat, eer myn bloed door 't zwaard van Parma word vergoten,
 Zal toonen uit Lalain te wezen voortgesproten.
 Weleer bestond uw troost in een gegronde hoop,
 My nut voor 't land te zien in al myn' levensloop.

MARIA.

't Verydlen dezer hoop baart my de wreedste pynen.
 Ik leef voor 't vaderland; zyn rampen zyn de mynen:
 Het gruwzaam lot ontruk, door wetteloos geweld,
 My niet alleen een' zoon, maar 't vaderland een' held.
 Ik heb u opgevoed om voor uw land te leven,
 En. . .

ESPINOI.

Ook om voor myn land, als 't wezen moet, te sneven.
 De dood eens helds, mevrouw! hoe schandlyk, hoe vol pyn,
 Kan voor zyn land meer nut dan zelfs zyn leven zyn.
 Vergun dit land al 't nut van myne dood te trekken:
 Myn trouw, met bloed gestaafd, zal't volk ten prikkel strekken,
 Om straks, als 't lot hun bloed ten dienst eischt van't gemeen,
 Het spoor van Espinoi groothartig na te treën.
 Myn dood ontsteekt in 't volk de zucht om my te wreken,

En

En zal in 't hart meer haat tot Spanjes dwang ontfteken.
 Het bloed één's helds, door moord, ten dienst des lands
 vergaan,

Brengt duizend helden voort, om naar de wraak te staan.

Doch daar de tyd verloopt, en gy my toch moet derven,
 vertroost my door één woord: spreek, kunt gy my zien

MARIA. (sterven?)

Doorzoek niet wat ik kan... Maar zoude ik 't móeten zien!

ESPINOI.

Ontwyfelbaar, mevrouw! 'k zal Parma niet ontvliên.
 Belang en wraak alleen beheerscht de Kastiljanen;
 Zy vinden hun vermaak in 't zien van Neêrlands tranen.
 Het Spaansch belang vereischt door list, of wreeden dwang,
 Naar Nasfaus val te staan, tot Neêrlands ondergang.
 Kastilje kan dien prins niet beter onderdrukken,
 Dan door hem overal zyn vriendenrei te ontrukken.
 Uw' invloed op dit land kent ieder Kastiljaan;
 Die invloed doet dit volk voor Nasfaus 't al' bestaan,
 En helpt het, hoe 't ook lyde, alle oorlogswee te boven;
 Farnese moet den prins van zulk een hulp berooven;
 Van daar zyn vleijsy! En, nu hy vruchtloos vleit,
 Beproeft hy al de kracht van zyne grimmigheid.
 't Is noodloos verder 't wit van Parma na te sporen:
 De krygsman Mondragon heeft my genoeg doen hooren:
 Hy heeft zyn' meesters wit getrouw ten dienst gestaan...
 Toch kondigde ons zyn smart genoeg ons noodlot aan!
 De Spaansche koning eischt dat wy den prins begeven,
 Of liefst, hy eischt myn dood, of dat wy eerloos leven;
 Want, om onszelv' te ontslaan van Spanjes tiranny
 Door afval van 's lands zaak, onteert en u en my.

Hier

44 MARIA VAN LALAIN,

Hier is geen uitkomst, neen! het hoofd, of de eer, te misfen...
Maar... Wat verwilderd oog doet my uw wanhoop gisfen!
Wat is uw oogmerk?

MARIA, *uit een diep gepeins bekomende,
en wanhopig uitbarstende, zonde
haar' zoon aan te zien.*

Ja! 't kan met myn' pligt bestaan!

ESPINOI, *met ongerustheid.*

Wat wilt ge?

MARIA.

Uw hoofd terstond van Parmaas wraak ontslaan.
'k Heb Nasfaus zaak u steeds op't krachtigst aangeprezen;
Had ik dit niet bestaan, gy zoud niet schuldig wezen.
Uw zucht tot hem, uw haat tot Spanje sproot uit my;
Dat de oorzaak van uw schuld daarvoor getuchtigd zy!
Vaarwel.

ESPINOI, *haar wederhoudende.*

Mijn moeder, blyf! Wat weg hebt gy verkoren!...

MARIA, *zich met kracht losrukkende.*

Sta af! Is 't nu noch tyd uw tederheid te hooren?

Tegen de wachten.

Leid uw' gevangen weg.

Tegen ESPINOI.

Wie van ons beiden val'...

Vertrouw, eer 't daartoe koom', dat Doornik davren zal.

Einde van het derde bedrijf.

V I E R D E B E D R Y F.
E E R S T E T O O N E E L.

PARMA, MONDRAGON. *Lyfwachten.*

PARMA.

Myn wacht, weêrhou' Lalain.

Tegen MONDRAGON.

Men dreigt ons op te komen;

'k Heb Nasfaus optogt reeds met zekerheid vernomen.
Die prins, door Alençon versterkt met Vrankryks magt,
Wierd noch door u noch my zo ras te veld verwacht.
Dit faangevoegde heir rukt aan met snelle schreden.
Uw veldheer heeft geen keur in deze omstandigheden,
Dan daadlyk van 't ontwerp, tot Spanjes dienst gesmeed,
Voor eeuwig af te zien, met schaamte en harteleed,
En dus, hoe 't my ook smart, naar 's konings welbehagen,
Het wraakzwaard door den hals van Espinoi te jagen...
Ziedaar 't geen ik besloot!

MONDRAGON.

Wat zegt gy my, mynheer!

Wie schryft die daad u voor? spreek! is 't uw pligt, of
de eer?

PARMA.

Die beiden dringen my, zo sterk als myn belangen,
Het hoofd te treffen van myn' jongen krygsgevangen,
Wiens fiere moeder ik, na zyn' verhaasten val,
Opdat ze ons hier niet deer', naar Spanje zenden zal.
Het smart my, Mondragon! dat ik my streng moet toonen;

Maat

Maar nood, en 's konings last, kan my genoeg verschoonen.

MONDRAGON.

Hoe! nood, en 's konings last, belang, uwe eer, uw pligt...

PARMA.

Ja... In één woord gezegd, 't schavot word opgericht.

MONDRAGON.

Is dit een middel, prins! om 't volk in slaap te wiegen?

Waar dwaalt gy? Wilt gy my, of wilt ge uzelv' bedriegen?

PARMA.

De straf van Espinoi belet myn oogmerk niet,

Dewyl zo streng een daad op naam van recht geschied.

Ik zocht door zagt onthaal het hart des volks te winnen,

En wilde met Lalain dat grootte werk beginnen;

Ik vleide, en door haar wrok in myn ontwerp gestuit,

Barstte ik, door nood geperst, in dreigementen uit;

En, ééns hiertoe gebragt door haar verwaand trotseren,

Is my niet mooglyk nu tot zagtheid weêr te keeren.

Wat schandvlek voor den vorst, Farnese en Mondragon,

Zo 't heir des muitelings, versterkt door Alençon,

De Spaansche legermagt voor Doorniks muur deed bukken,

Om daarna ons Lalain en Espinoi te ontrukken!

Dit denkbeeld is voor my veel wreeder dan de dood!

Myn strengheid, Mondragon! gy ziet het, spruit uit nood;

Zy kan met de eer bestaan, zy strookt met myn belangen,

En is voor niemant wreeder dan voor myn' krygsgevangen.

MONDRAGON.

Neen! zy is wreeder voor u, voor koning Philips, en my;

Ze ontluistert u; ze is kwaad voor 's konings heerschappy;

Ze onteert my, nevens u; ze is doodlyk voor dees landen,

En zal hier 't vuur van haat verwoeder doen ontbranden.

Is

Is dit de weg tot rust? Is 't heilzaam voor den staat,
Dat gy in koelen bloede een' held ter neder slaat?

P A R M A.

Gy kent den aart noch niet der schrandere Itaaljanen:
Zy storten met een hart dat heimlyk lagcht hun tranen,
En minzaam, schoon vol haat, zo 't slechts hen dienftig zy...
Der meesten grooten deugd is niets dan mommery.
Myn tranenvloed, by 't lyk van Espinoi vergoten,
Wint, zelfs daar ik my wreek, het hart van volk en grooten.

M O N D R A G O N.

Die tranenvloed, wel verr' dat zy hier 't wraakvuur blusch',
En dit ontwaakt gemeen op nieuw in sluimring susf,
Is een vlankwekend vocht, in 't brandend vuur gesmeten.
Neen, prins! met myne hulp zult ge u geen' moord vermeten.
Gy weet dat Mondragon een' andren aart bezit.
Uw hart weêrspreekt uw' mond, ten minste hoop ik dit.
Uw wraak is uit uw spyt, te fel ontvonkt, gerezen.
Gy zyt Toledo niet, gy zult het nimmer wezen!
Volvoer geen' konings last, uw' grooten naam ter schand';
Stel liever Philips uw ampt met glori weêr ter hand.

Myn meester, zo beroemd door honderd klokke daden,
Zou, op een' zweem van recht, in schuldloos bloed zich ba-
Zyn magt misbruiken op een hopelooze vrouw; (den;
Haar kerkeren, ten loon van haar roemwaarde trouw;
Onze eedlen, in den kryg in Nasfaus boei geflagen,
Ter wraak van Espinoi, aan Nasfaus gramschap wagen;
't Hier dryven doen van bloed, en, in dat wreed bestaan,
Een' moordgalm tegen zich ten Hemel op doen gaan!
Neen, eer zal Mondragon voor uwe wraak bezwyken,
Dan dulden dat ge uzelv' dus zult verongelyken!

Ver-

Verfchoon een' gryz' foldaat, wiens hart u teder mint,
 Verfchoon den yver, prins! van een' beproefden vrind!...
 Myn meester kan myn drift my met myn hoofd doen boeten;
 Befchouw dit gryze hoofd, ik breng het aan uw voeten!
 De dood frekt Mondragon tot minder pyn, dan 't zien
 Dat ooit zyn vrind den naam van dwingeland verdien'.
 Spaar Espinoi, myn prins! om uw gevangen grooten,
 Om uwen roem, om my, om al uw togtgenooten...
 Gy zyt ontroerd! Uw ziel, ô blydfchap! hoort naar de eer!...

Hem de hand kuschende.

De Hemel zy gedankt, ik vind myn' meester weêr!

PARMA.

Rys op, zo veel ik kan zal ik u vergenoegen.
 Uw meester is geneigd zich naar uw' wensch te voegen.
 De fiere, die myne eer, en die des konings fchond,
 Wier vuist u in den ftryd gevaarlyk heeft gewond,
 En fchaamtloos toonen durft ons zinneloos te haten,
 Danke u dat noch haar lot worde aan haar keur gelaten.
 Ik floeg haar zonder vrucht myn' konings vrindfchap voor;
 Welaan! die trotsfe geve een nieuw verzoek gehoor:
 'k Moet haar, de koning wil 't, voor Nafau nutloos maken;
 De fchrandre Mondragon kan dit ontwerp niet laken:
 Dat zy en haar geflacht, in ftaats- en krygsbedryf,
 Zolang hier de oorlog duurt, volftrekt onzydig blyv'.
 Weêrspreek dit opzet niet; 't zy fpoedig doorgedreven!
 Gy ziet het, Mondragon! 'k wil u voldoening geven;
 Doch ftaat de trotsfe my dat heusch verzoek niet toe,
 Beklaag u dan geenzins als ik myzelv' voldoe.

Ik zie haar' zoon. Ga heen! Blyf Parmaas vrindfchap waar-
 Hou al ons oorlogsvolk ten rasfen optogt waardig. (dig.)

T W E E.

T W E E D E T O O N E E L.

PARMA; ESPINOI, *geboeid. Lyfwachten.*

ESPINOI.

Het belge u niet, mynheer! dat ik, in Doorniks slot,
 Gekluisterd op uw' last, gedoemd tot Hoornes lot,
 Vol hoop dat uwe gunst myn stoutheid zal verschoonen,
 My zonder uw verlof durf voor uw oog vertoonen.
 Verwacht niet dat de man, wiens fierheid nooit bezweek,
 Op 't zien van 't moordschavot u laf om 't leven smeek'.
 'k Ben de eerste krygsman niet die Spanje heeft bestreden,
 En die ten loon daarvan een strafplaats zal betreden;
 'k Weet dat de Kastiljaan ons muitelingen noemt,
 En 't voorstaan van ons recht in ons als snoodheid doemt.
 Doch schoon myn fier gemoed u duurzaam is gebleken,
 Zie Espinoi verneêrd door u voor 't eerst te smeeken;
 Dat Parmaas moedig hart daarmee zich vergenoeg',
 En zich, zo 't mooglyk zy, naar myne bede voeg':
 Ik tracht door myn gesmeek geenszins uw wraak te hindren,
 Ik wil alleen daarvan de haatlykheid vermindren;
 Dus eischt zelfs uw belang dat gy, hoe fel verstoord,
 De beê van Espinoi voor zyne dood verhoort.
 Ik toonde, als oorlogsman, in 't veld geen dood te vreezen,
 Thans is 't myn pligt, mynheer! meer zoon dan held te
 wezen:
 Kan 't met uw wraak bestaan, verzend, vóór mynen val,
 Een moeder die my mint uit deez' verwonnen wal.

PARMA.

Die moeder, die u kan, maar u niet wil verschoonen,

D

Die

50 MARIA VAN LALAIN,

Die moeder, die myn gunst zich durft onwaardig toonen,
 Die moeder, die haar zaak met schampre taal bepleit,
 Verdient noch gunstbewys, noch mededoogendheid.
 Myn inborst vind nochtans in 't wreken geen behagen;
 De gunst, die Espinoi zyn' landvoogd af durft vragen,
 Kan ik, die liefst u spaarde, indien dit kon geschiên,
 U toestaan, mits Lalain myn goedheid eerst verdienen.
 Zy durft, wat spoorloosheid! den miter Nasfau styven,
 Die Vrankryk tegen Phlips arglistig aan durft dryven;
 Die niet één pooging deed om haar ten dienst te staan,
 Niets deed om dezen wal van ons beleg te ontslaan,
 Lalain ter prooije liet aan 't heir der Kastiljanen!...
 Verr' dat zy zich een' weg tot 's konings gunst zou banen,
 Verr' dat zy zich verzoen' met haren opperheer,
 Die haar zyn vrindschap bied, bezwalkt zy 's konings eer,
 Verdubbelt al haar schuld, en, 't blykt uit haar gepeinzen...

ESPINOI.

Zy heeft één deugd, mynheertze is trouw, en kan niet veinzen;
 En, 't zy zy dole, of u met reden weêrstand bied',
 Eerbiedig deze deugd, en hoon prins Nasfau niet.
 Laat koning Phlips zyn zaak, laat Nasfau zich verweeren;
 U voegt het koning Phlips, my voegt het Nasfau te eeren.
 Indien ge op 's koning last my straf, van 't licht berooft,
 Voldoet gy slechts uw' pligt; myn bloed zy op zyn hoofd!
 Wel verr' van Phlips of u om myne straf te hoonen,
 Kan ik in hem de wraak, in u den pligt verschoonen.
 Doch schoon myn moeders moed u stof tot gramschap gaf,
 Vermoord haar niet, mynheer! door 't aanzien van myn straf.
 Zie Espinoi bereid terfond ter dood te treden.
 Gy hoort...

PARMA.

Ik hoor den drang van myne omstandigheden.
 Uw moeder heeft uw lot en 't haar' noch in haar hand:
 't Geen ik haar voor zal slaan strekt u noch haar tot schand'.
 Schoon zy my gruwzaam hoonde, ik kan dien hoon vergeten;
 Zy weet' haar' pligt, mynheer! den mynen moet ik weten.
 Maar...

D E R D E T O O N E E L.

PARMA, ESPINOI, MARIA. *Lyfwachten.*

MARIA, *in het verschiet, tusſchen eenige
 ſoldaten worſtelende.*

Wederhoud my niet. Barbaariſche beulenſtoet,
 Uw woeste wederſtand verdubbelt slechts myn' moed!

Met drift op PARMA toefſchietende.

Tiran! is dit de gunst my door uw' vorst beſchoren?
 Gy durft my loonen? my! Gy weigert my te hooren?
 Gy richt ſchavotten op in 't ſchuldloos Nederland!
 Kom, laſſe koningsſlaaf! zie hier uwe offerhand'.

ESPINOI.

Myn moeder!...

MARIA.

Die barbaar zal nooit zyn wit beſchieten:
 Hy, die uw bloed vergiet, zal tevens 't myn' vergieten.
 Farnese, indien de wrok op Nederlands tiran,
 Eén ſterfling in uw oog doemwaardig maken kan,
 Zo haat, in 't hart ontvonkt om 't moorden onzer magen,
 Om't ſchenden van's lands recht, om gruwzaam burgerplagen,
 Om brand, om moord, om roof, om vrouwenſchendery,

52 MARIA VAN LALAIN,

In 't kort, zo ooit de haat tot de ergste tiranny
 Strafwaardig is, en 't bloed dat uit my is gesproten
 Daarom op 't moordschavot verdient te zyn vergoten, ...
 Zie hier dan 't schuldigst hart van 't lydend Nederland;
 Straf haar, die al haar' haat haar' zoon heeft ingeplant.
 Barbaar! zie hoe Lalain, wier aart u is gebleken,
 Haar' dwingland voor haar' zoon om lyfsgenae' durft smeecken.

PARMA.

Lalain is my bekend: ik ken haar yzren hart,
 Onvatbaar voor de vrees, en moedig in de sinart.
 'k Ducht, dat, welk gunstbewys de vorst haar moog' betoonen,
 Haar onverzoebaar hart haar' opperheer zal hoonen,
 En dat ik, wat vermaak ik ook uit weldoen schepp',
 Niets dan de laagste sijnad van haar te wachten hebb';
 Doch schoon zy Parma sirt door onbetaamlyk spreken,
 't Is hem genoeg terstond zyn' hoon te kunnen wreken,
 En dat hy magtig is om in dit wreed geschil
 Te toonen dat uw lot slechts afhangt van zyn' wil;
 Ja dat hy u, gedriegd door zyne geesfelroede,
 Uzelf vernedren ziet tot zulk een lage woede.

Maar staken we een gesprek dat nutloos is, mevrouw!
 En dat, zo 't langer duurde, ons saam' onteeren zou.
 Myn koning heeft de straf uws zoons zelf onderschreven...
 Welaan! ik neem 't op my, 'k zal hem zyn schuld vergeven.
 Beschouw hoe spoorloos gy, door overmaat van moed,
 Op de eer van Parmaas prins, uw' overwinnaar, woed.
 't Schynt dat die vreemde taal uw woede doet bedaren!
 Geloof me, ik tracht uw' zoon, zo 't mooglyk is, te sparen.
 Ik waag in waarheid veel door zo veel gunstbewys;
 Nochtans ik doe 't met vreugd; maar hoor tot welk een' prys.

De vorst, door u gehoond, vergunde uw' zoon het leven,
 Mits dat ge u aan de zyde uws konings zoud begeven;
 Uw weigring treft uw' zoon, zy dringt my tot zyn straf:
 Welaan! zie van 't verbond met mynen koning af,
 Het word u toegestaan; maar deze gunstbetooning
 Verpligt voor 't minst Lalain tot zo verre aan haar' koning,
 Dat zy, die zyn vrindin volstrekt niet wezen wil,
 Zyn vyandin niet blyve in Neêrlands staatsgeschil.
 Verklaar slechts, (doe uw' held en zoon dit onderfchryven,)
 Dat gy, benevens hen, onzydig wenscht te blyven
 Zolang de kryg dit land, dit schuldig land! beroert.
 Gy ziet, mevrouw, waartoe de vrindschap my vervoert:
 Ik waag me aan 's konings haat, ondanks uw vinnig smalen.
 Wilt gy myn gunst op nieuw met bittere smaad betalen,
 Ben ik op nieuw by u een loozaart, een tiran,
 Bedenk dat ik myn gunst niet verder rekken kan,
 En dat, indien uw' zoon het hoofd word afgeslagen,
 Gy van die strenge daad niet meer u kunt beklagen.

M A R I A.

Een heerlyk gunstbewys! Eerst eischt gy landverraad,
 Myn' afval van Oranje en 's lands getrouwen staat;
 Nu word een andre gunst my schaamtloos aangeprezen.
 Gy wilt dat myn geslacht voor 't land zal nutloos wezen!
 Een edele eisch, mynheer! Te leven in de schand',
 Of niet meer nut te zyn aan 't lieve vaderland...
 Ik zal Farneses gunst niet verder onderzoeken,
 Maar 't voorstel van dien held, gelyk 't my past, vervloeken.

P A R M A.

Het smart Farnese fel dat hy uw hardheid ziet;
 Uw ramp, de ramp uws zoons...

ESPINOI.

Spreek van den mynen niet:

Straf Espinoi, voor 't oog van alle uwe oorlogsbenden.
 De dood ééns mans is niets in de algemeene elenden.
 De mensch ontving het licht om 't éénmaal af te staan;
 De dood is waarlyk niets, als wy met roem vergaan.
 Wat baat den man van staat de vryheid, en het leven,
 Als hy zyn vaderland niet langer hulp kan geven?
 Wat baat hem rykdom, rang, of de eer van edel bloed,
 Wanneer hy in zyn land vergeten leven moet?

Myn moeder, zo myn volk in nood myn hulp moet derven,
 Dan is uw grootste gunst dat gy uw' zoon laat sterven.
 Kom, dat uw moed, heldin! in 't slyden met natuur
 Zich zo standvastig toone als ooit in 't oorlogsvuur.
 Myn dood plaatst me in 't getal dier groote stervelingen,
 Die van 't beschikkend lot de wondre gunst ontvingen
 Dat zy door deugd en moed, 's verdrukkers wrok ter spyt,
 Hunn' naam ontrukten aan 't vermogen van den tyd.

MARIA, *na een weinig zwygens.*

Welaan! dat dwingland Philips het zoet der wraakzucht finake;
 Maar dat ik nevens u myn' naam doorluchtig make!
 Dat ik hier Hoorne zy, bekleed gy Egmonds plaats,
 Dat Parma Alva zy voor de oogen zyns soldaats.

Tegen P A R M A.

Zie onze trouw, tiran! in ketens triomferen.
 Uw zwaard kan onzen hals, nooit onze glori deeren.
 Ons lot zal heerlyk zyn! De straf, ons toebereid,
 Vereeuwigt u en ons, doch met dit onderscheid:
 Het late nageslacht zal onze deugden roemen,
 En u als een gedrocht, als een' Toledo doemen,

Ais

Als een' geveinsden schelm, en wreedten moordenaar.

Haar' zoon in de armen nemende.

Kom, scheur, tot zulk een' prys, ons naar 't schavot, barbaar!

PARMA.

Gy wilt het dus, welaan! 'k Zal u voldoening geven,

Hem straffen met de dood, u staffen met het leven:

Leef, trotse vyandin! geteisterd door de smart

Dat gy den Spaanschen dolk verwoed hem drukte in 't hart

Myn wacht!

V I E R D E T O O N E E L.

PARMA, MARIA, ESPINOI, MONDRAGON.

Lyfwachten.

MONDRAGON, *schielyk uitkomende, terwyl
de wachten toetreden.*

't Word tyd, myn prins! voor uw belang te zorgen:
Verwacht Oranjes heir voor dezen muur op morgen.
Uw volk, dat vaardig is om tot den stryd te treën,
Streve, op uw spoor, met my, door duizend dooden heen.

PARMA.

Ik zal in 's vyands' bloed myn' koning wraak verschaffen;
Maar eerst in Espinoi Lalain gevoelig straffen.

Ga, voer hem straks ter straf, ontziel hem voor 't gezigt
Van haar, wier vyandschap ons tot die wraak verplicht.

MARIA.

Voldoe hem, Mondragon! voldoe den Spaanschen koning;
Vertrap uw' adeldom door zulk een dienstbetoening.

PARMA.

Volvoer terstond myn' last.

MONDRAGON.

Ik volgde uw oorlogsvaan,
 Niet om uw' beulensfoet, maar krygsvolk voor te gaan.
 Kan een' uws volks de naam van opperbeul behagen,
 Prijs, ik beny' 't hem niet dien grooten naam te dragen.

PARMA.

Weêrstreeft my alles dan in 't nypendst van den nood!
 ó Hemel, is dan 't volk van Nederland zo groot!
 Kan zelfs hun tegenspoed de harten onzer vrinden,
 Dat onzer helden zelf, ó finaad! aan hen verbinden!
 Maar; ondanks Mondragon, en al myn oorlogsrót...
Tegen MONDRAGON. Tegen de wachten
 Weêrspreek my niet. En gy... Men voer' hen naar 't schavot.

MARIA.

Gy kunt uw volk, barbaar! die wreedde moeite sparen;
 Ikzelf, ik vlieg vernoegd naar uwe beulenscharren.
 Maar eer myn zoon zyn hoofd zal misfen voor myn schuld,
 Verwacht een schouwtooneel waarvan gy fiddren zult.
Zy vertrekt.

PARMA.

Men rukk' hem uit myn oog, en zorgte voor haar leven.
Hy vervolgt, terwyl de wachten met ESPINOI
vertrekken, en MODRAGON een beweging
maakt om hen te volgen.

Waar gaat gy, Mondragon? Gy, die my durft weêrstreven!...

MONDRAGON.

'k Ga zorgen voor uwe eer, dit heb ik steeds gedaan,
 En zal daarvoor dit uur meer dan voorheen bestaan.
 De vyand nadert ons. Zo gy met schand' wilt iterven,...
 Ontziel eerst my!
Hy vertrekt met spoed.

P A R-

T R E U R S P E L. 57

PARMA, *terwyl* MONDRAGON *vertrekt.*

Neen, blyf. Ik zal myn' roem niet derven.

Alleen.

Is 't mooglyk dat de deugd, zelfs als zy ons weêrstreeft,
Ja zelfs op 't grimmig hart, zo veel vermogen heeft!

Einde van het vierde bedryf.

VYFDE BEDRYF.

Het tooneel verbeeld één der vertrekken van MARIA.

EERSTE TOONEEL.

MARIA. *Lyfwachten van PARMA.*

MARIA.

Barbaren! aan wier zorg uw meesters my vertrouwden,
 Doet Mondragons bevel my hier gevangen houden?
 Hy scheurt my van de markt, ontvoert my 't moordtooneel,
 En wil niet dat Lalain daarop de hoofdrol speel!...
 Dank, Hemel! 'k ben voor 't minst op myn' tiran gewroken;
 'k Heb reeds de morrerry in Parmaas volk ontfloken.
 De Waalfche legerfchaar', bekoord door mynen moed,
 Doemt opentlyk Farnese, om 't woeden op myn bloed.
 Myn gillend wraakgefchreeuw, myn wanhoop, spyt, en
 tranen,
 Beroerden zelfs het hart der wreede Kastiljanen;
 Enfchoon hun fnart myn' zoon de dood niet doet ontvliên,
 Hun morren doet voor 't minst myn dwingelanden zien
 Dat hunne benden zelf, daar myne tranen vloeijen,
 Hun meesters fnooden dwang en tyranny verfoeijen.
 Ziedaar den laatften troost, die thans my overfchiet!
 Hoe veel wilde ik beftaan!... Waarom vermogt ik 't niet?
 O Noodlot!...

TWEË.

T R E U R S P E L. 59
T W E E D E T O O N E E L.

MARIA, PARMA. *Lijfwachten.*

MARIA.

Beul! treê toe. Is dwingland Philips bevredigd?
Heeft Espinôi, wiens vuist 's lands rechten heeft verdedigd,
Zyne onbezweken trouw, voor 't oog van 't oorlogsrot,
Reeds met zyn hoofd geboet op Doorniks moordschavot?
Ducht dat myn wraak, tiran! zyn schim voldoening geve; ...
Ja! dat zolang ik leev' de Spaanfche Nero beve!
Vrees my zelfs in uw boei, vrees 't volk van Mondragon,
Uw volk, myn' echtgenoor, Oranje en Alençon.
Dit 's 't eerst dat zich Lalain door dreigen moet onteeren;
De moord haars zoons alleen kan haar zo laag verneêren;
Maar sidder, of voorkom myn woede door myn' val;
Vertrouw vry dat Lalain niet vruchtloos dreigen zal.
Het bloed myns zoons, myn bloed! op uw schavot vergoten,
Eischt door myn' mond al 't bloed van uw gevangen grooten.

PARMA.

De straf van Espinôi, schoon op myn' last geschied...
Wyt ze uw hardnekkigheid, Farneses wreedheid niet.
Het bloed uws zoons, dat gy, niet ik, dit uur deed stroomen,
Schreeuwt tegen u, mevrouw; van my zal 't wraak bekomen;
Van my, die door uw' drang 't met droefheid heb gestort.
'k Zal 't wreken op den geen' die u heeft aangepord
Niet naar uw' konings gunst, u aangebôdn, te hooren;
Op hem, uit wiens bedryf 's lands rampen zyn geboren;
Op hem, wiens valsche deugd het Neêrlandsch oog verblind;

Op

60 MARIA VAN LALAIN,

Op hem, die u door list aan zyn belang verbind;
 In 't kort, op Nasfaus prins, de pest van Neêrlands staten;
 Op Nasfau, zonder wien ge uw' koning niet zoud' hâten;
 Op hem, die, door dien haat, door hem u ingedrukt,
 Deez' dag, door Parmaas zwaard, Lalain haar' zoon ontruikt.
 Zo diens bedriegers list uw hart niet overheerde,
 Gy had gewis voldaan aan 't geen uw vorst begeerde;
 En uw ontzielde zoon... Helaas! hy leefde noch!
 Dus sproot uw' zoons bederfuit Nasfaus schelmsch bedrog.
 Kan Parma in den slag den booswicht zelv' niet straffen,
 'k Zal in zyn krygsvolks bloed uw' zoon zyn wraak ver-
 schaffen,
 My wreken, wyl zyn list u tot een hardheid drong
 Waardoor ik naar het hoofd van myn' gevangen dong.
 Des muiters heir rukt aan, en enkel op zyn nadren
 Kookt myn ontstoken bloed van gramschap in myne adren.
 Zo hy, ter wrake uws zoons, durft op myne eedlen woên,
 Voor elk dier eedlen zal één heid van u voldoen.
 Voorts hoopt ge op Mondragons door u beroerde scharen,
 Eén opslag van myn oog bragt reeds die tot bedaren;
 En daar uw zoon dit uur zyn hoofd derft op 't schavot,
 Komt Parma zich van u verzekren in dit slot.
 Ik heb tot op dit uur de vryheid u gelaten;
 Maar nu gy't muitvuur slookt in 't hart van myn soldaten,
 Vergun me, eer dat ge uzelve en my meer leeds verwekk',
 Dat, in dit slot, ikzelf u tot een wacht verstrekk'.

D E R D E T O O N E E L.

MARIA, PARMA, MONDRAGON. *Lyfwachten.*

MONDRAGON.

Kom, Parma! zie 't ontwerp, door u gesmeed mislukken,
Uw offer door myn volk het zwaard uws beuls ontrukken,
En met triomfgeschal naar Nasfaus heir gevoerd.

MARIA.

ô Hemel!

PARMA.

Vyandin! die 't Waalfche volk beroert,
Uw straf...

MARIA.

Barbaar! ik tart uwe yzren geesfelroede.
Genoeg dat 's Hemels gunst het hoofd myns zoons behoedde.
Genoeg dat zelf uw volk my bystand durfde biên,
En dat Farnese nooit my heeft gedwee gezien!

PARMA.

Is 't my mislukt, ô trots! uw hart gedwee te maken,
Gy zult niet strafloos my op nieuw in toorn' doen blaken.
Verwacht, nadat myn wraak de hoofden van het rot,
Door u beroerd, heeft doen kastyden op 't schavot.
Uw straf... Ik vlieg, om 't volk dat my verraad te straffen.

MONDRAGON.

Blyf, prins! Op Mondragon moet gy u wraak verschaffen.
't Volk, door Lalain beroerd, en weêr door u bedaard,
Ontrukte op myn bevel uw offer aan het zwaard.

PAR-

PARMA.

o Hemel! Mondragon! kunt gy uw' vrind verraden?

MONDRAGON.

Ik heb myn' vrind belet in schuldloos bloed te baden...
Ik zorgde voor uwe eer, ik had u dit beloofd,
En boet dat stout verraad gewillig met myn hoofd.

MARIA.

Doorluchte Mondragon! deugdelievend held! myn vader!..

MONDRAGON, *zyn kling ontblootende.*

Zie hier myn zwaard, uw' steun! het zwaard van uw' verrader,
Van hem, die u belet dat gy uwe eer verkort;

Zyn kling voor de voeten des landvoogds werpende.

Aanvaard het van myn hand, eer 't u gevaarlyk word'.

PARMA.

Uw stoutheid werkt op my verr' boven myn verwachting:
Gy hitst my op u aan, en dwingt myn hart tot achting.
Ondanks myn' boezemstyd... Vermeete Mondragon!
Zo 't leger van Oranje en van prins Alençon
Op morgen in 't gevecht onze oorlogsmagt doet bukken,
En 't Nasfaus prins gelukt Lalain myn hand te ontrukken,
Denk dat gy rekenschap aan Phipps verschuldigd zyt.

MONDRAGON.

Ik geef hem rekenschap na 't einde van den styd.
Indien hy, na een' dienst van meer dan veertig jaren,
My, om een daad verricht om zynen roem te sparen,
Om de eer van u, myn' vrind! zyn' landvoogd! voor te staan,
Om zyn gevangen volk van Nasfaus wraakte ontslaan,
Om, in één woord gezegd, een blaam van Spanjes benden,
Door Alvaas woede onteerd, trouwhartig af te wenden;
Indien hy, en zyn hof, my doemt om zulk een daad,

Als-

Als of ik schuldig ware aan schandelyk verraad,
 Zie hier myn gryze kruin; ik sterf op 't hoogst te vrede:
 Hy neme in 't graf al de eer van zulk een vonnis mede;
 En geve aan Nederland en gantsch Europa blyk,
 Wat dienaars hy begeerde in Neêrland, en zyn ryk.

VIERDE TOONEEL.

MARIA, PARMA, MONDRAGON, ESPINOI,
gewapend. Spaansche legerhoofden, en lyfvachten.

MARIA, *haar' zoon ziende.*

Wat zie ik!

ESPINOI.

Mondragon! zie my uw volk ontvloden!
 Op welk een vreemde wyz' hebt gy my hulp geboden?
 Hoe! wilt gy Espinoi van Parmaas wraak ontslaan,
 Om zelf aan 't wraakgeweer van Spanje bloot te staan?
 Zou 't bloed van Espinoi zich van de dood bevryden,
 Door eenig' eerlyk' man te doen een schandstraf lyden?
 Doorluchte Mondragon! hoe! acht gy my bekwaam,
 Ten hoon van myn geslacht te leven met die blaam?

Tegen PARMA.

Het hart van dezen held te mywaarts was te teder.
 Geef hem uw vrindschap, prins! geef my myn kluisters weder.
 Zie hier myn wapens; kom! ken Neêrlands volk, mynheer!
 Zie wat het kiest, de dood, of 't leven zonder eer.

MARIA.

Gy zyt myn liefde waard' veel meer dan ooit voordezen.
 Ik dank des Hemels gunst die u myn zoon deed wezen!

Ik

64 MARIA VAN LALAIN,

Ik juigchte toen ge ontkwaamt aan uw' geweldenaar,
Thans juigch ik om uw deugd, ondanks uw nieuw gevaar.

Tegen PARMA.

Dit 's 't eerst dat voor uw oog barbaar! myn tranen stroomen;
De heldendeugd myns zoons doet die te voorschyn komen.
Indien die heldenmoed uw ziel niet treffen kan,
Zie hier uwe offers; kom! wees meer dan ooit tiran.

MONDRAGON.

Beraad u kort, mynheer. Oranjes heir komt nader,
En nevens dezen prins komt uw gevangens vader:
Myn kling is in uw magt; ik roer die niet weër aan,
't En zy uw deugd my noop' daaraan de hand te slaan.

ESPINOI.

Zo gy de kracht niet kent van 't moederlyke harte,
Gy kent het harte eens zoons op 't zien van moeders smarte:
Ach! toen ge in Brusfels hof de Neerlandfche edelliën
't Beruchte smeeckgeschrift uw moeder aan zaagt biën,
Toen zy een' opstand vreesde, en gy, door schrik bevangen,
In uwe tedre jeugd, met tranen op de wangen,
Haar sidderende kniën omarmende, in haar pyn...
Die ééns elendig was kan die wreedaartig zyn!

PARMA, *ontroerd.*

o Hemel! was 't myn lot naar Neerlands val te dingen!
Door welk een heldenvolk ziet Parma zich omringen!
Wat baat myn loos beleid, en fuerpemde oorlogsroeg?
Dit volk is vreeslyk, zelfs tot in zyn vrouwen toe.
't Durft in zyn kluisters zelfs myn hart beoorelogen,
't Ontscheurt my held by held!...

Na een weinig zwygens.

't Perst tranen uit myne oogen!

Mogt

Mogt zulk een volk, zo groot, door kracht van ziel zo sterk,
 De vriend zyn van vorst Philips, en van de moederkerk!
 Hun afval van de leer', door Rome voorgeschreven...
 Maar Nasfau heeft alleen daartoe hen aangedreven!
 ô Rome! ô Nederland! ô Philips!.. Maar 't moet gefchiên!

Tegen MARIA.

Gy zegepraalt! Myn hart hebt gy ontroerd gezien!

Tegen ESPINOI, hem naar zyne moeder leidende.
 Leef, edelmoedig heid! Omarm uw dappre moeder.

MARIA, haar' zoon omhelzende.

Myn zoon!

ESPINOI.

Myn moeder, ach!

PARMA.

Gy zyt myne eerbehoeder,

Doorluchte Mondragon! Aanvaard uw ftaal van my.

Dat Mondragon noch lang Farneses leidsman zy.

Ons ftaat de haat van 't hof, om ons gedrag, te vreezen;

Maar 't lust my by den vorst een' Mondragon te weezen!

Gy weet dat Philips dit volk met grimmige oogen ziet;

Maar Philips is uit den aart zo wreed een dwingland niet:

Zyn ftrengheid fpruit uit hen die zynen troon omringen...

Wat vorst is niet omringd van fnoode hovelingen!

Doch daar de koning word door kwaden raad geleid,

Beftryden wy dit volk met edelmoedigheit.

* Wil Neêrlands volk Oranje als vyand doen befchouwen,

En hen, door zagt befrier, hunn' opftand doen berouwen.

MARIA.

Verwacht van Neêrlands volk een onverbreekbre trouw,

Zo 't zich met Philips verzoen', maar nooit zulk een berouw.

Denk ook niet dat dit volk, hoe temloos in zyn woede,
 Een' prins met ondank loon' die 't land voor 't juk behoodde:
 Erkentnis is dit volk, in voor-en tegenspoed,
 Zo eigen als de trouw, standvastigheid en moed.
 Uit welk een' grond, mynheer, uw goedheid zy gerezen,
 Het zy ze een veinzery, het zy ze oprecht moog' wezen,
 Duld dat ik, schoon 't me op nieuw mogt storten in gevaar,
 By myne erkentnis, u myn meening vry verklaar'.
 't Is niet voor ons-alléén dat wy uw' vorst beslyden,
 Wy moeten 't nageslacht van 't Spaansche juk bevryden;
 Want wie by ons zyn' pligt slechts voor zichzelf' betracht,
 Verdient, naar ons begrip, geen' roem by 't nageslacht.
 's Volks haat tot koning Philips en zyne hovelingen,
 ('t Gevolg der zucht om ons uw dwangjuk op te dringen,)
 Is al te diep gevest', dan dat men hopen kan,
 Dat zich dit volk weër buige in 't juk van zyn' tiran;
 Maar wilt gy dat dit land met Spanje zy bevredigd,
 Bewerk dat koning Philips, die 't vinnig heeft belcedigd,
 En al zyn recht verloor als Neêrlands opperheer,
 Ons eeuwig vry verklare, en als zyn vrenden eer'.
 Dit 's 't eenig middel, prins! om 't oorlogswœn te staken,
 Indien uw opperheer hier naar 't gezag blyft haken,
 En door zyne oorlogsmagt dat gruwzaam staven wil,
 Verwacht dan tusseken ons een eindloos staatsgeschil,
 Waarin gy, wat de vorst zich ook moge onderwinden,
 Uw' schat verspillen zult, en veel Lalainen vinden.

P A R M A.

'k Ben zelf een vorst, heldin! myn glori laat niet toe
 Dat ik zyn majesteit ooit zulk een' voorslag doe;
 Dat voorstel voegt alleen aan de algemeene staten.

Intusfchen, zo 't u lust, kunt gy deez' wal verlaten.
 Ga heen, verzel uw' zoon naar Nasfaus legersteê;
 Vertrek naar uw' gemaal, en voer myne achting meê.
 Op morgen moet myn vuist uwe oorlogsmagt bevechten...
 Mogt deze fryd 's lands twist, naar beider wensch, beslechten!

Tegen MONDRAGON.

Omhels uw' prins, voor 't oog van dezen oorlogsfloet.
 Wat eischt gy voor uw' dienst?

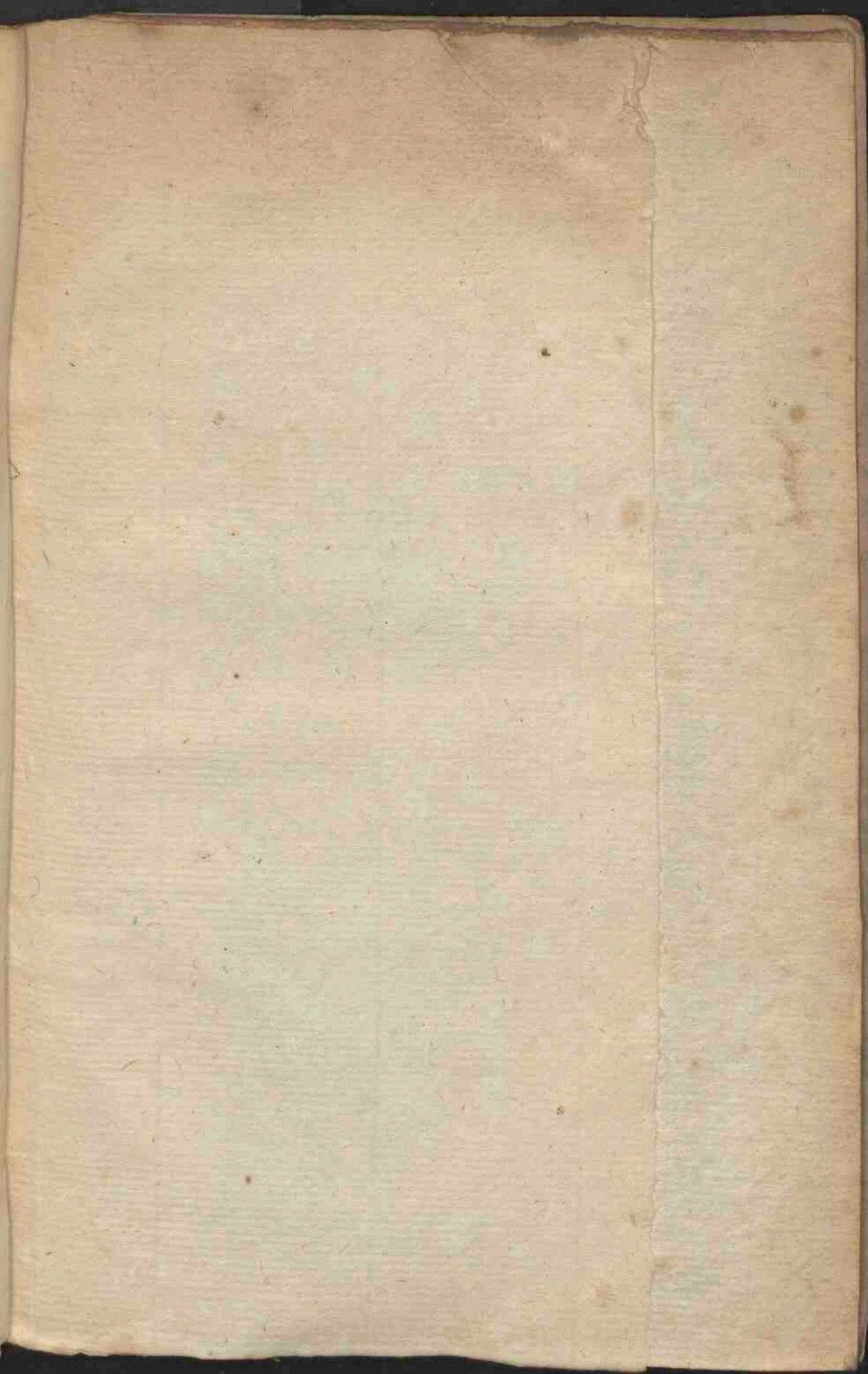
MONDRAGON.

Een ongeveinsd gemoed,
 Een zucht tot weldoen, prins! niet spruitende uit belangen.
 Nooit tracht ik ander loon voor mynen dienst te ontfangen,
 Dan Parma gróot te zien, en dat hy denk' dat de eer
 Meer blinkt verdiend door deugd dan door zyn kryggeweer.

1778.

E I N D E.

A 583097

A 58309.

